

राष्ट्रीय सूक्ष्म सिंचन अभियान : सन २०१०-२०११

आयुक्तालयाचे पत्र क्र.सीआरएस-०८-१०-११/मासू/फलो-६, दिनांक ३० मार्च, २०११ सोबत द्यावयाच्या

राज्यस्तरीय मार्गदर्शक सूचना

सूक्ष्म सिंचन अभियानांतर्गत केंद्र शासनाच्या आंगलभाषेतील मार्गदर्शक सूचना कृषि आयुक्तालयाचे पत्र क्र. जा.क्र. सीआरएस-०८-१०-११/मासू/फलो-६/७५ दिनांक ०८ फेब्रुवारी २०११ अन्वये पुणे येथे दिनांक ८ व १० फेब्रुवारी २०११ राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियानाच्या सभेसाठी जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी विभागीय कृषि सहसंचालक यांच्या प्रतिनिधीसमवेत देण्यात आल्या आहेत. या मार्गदर्शक सूचनांचे मराठीमध्ये भाषांतर करून कृषि विभागाच्या संकेत स्थळावर उपलब्ध करून देण्यात आल्या आहेत. केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनेप्रमाणे सन २०१०-११ मध्ये सूक्ष्म सिंचन योजनेची अंमलबजावणी करावयाची आहे. केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचना व राज्य शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनांप्रमाणे योजनांची अंमलबजावणी व्हावी. केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनेपेक्षा राज्याच्या मार्गदर्शक सूचनांचा अर्थ वेगळा होत असल्यास केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचना अंतिम समजून कार्यवाही करावी.

१. मनुष्यबळ विकास

- १) क्षेत्रीय अधिकारी, कर्मचारी, शेतकरी व इतर संबंधितांना प्रशिक्षण देण्याकरीता राज्यातील प्रिसिजन फार्मींग डेव्हलपमेंट सेंटर, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी, यांचेमार्फत कार्यवाही करण्यात येणार आहे. या कार्यक्रमाशी संबंधित शेतकरी, अधिकारी, उत्पादक, वितरक यांना प्रत्येक जिल्ह्यासाठी निश्चित केलेल्या संख्येनुसार प्रशिक्षणासाठी पाठविणे आवश्यक आहे. त्यामुळे त्यांची तांत्रिक क्षमता वाढीस लागेल.

२. ठिबक सिंचन प्रात्यक्षिके

- १) ठिबक सिंचनाची प्रात्यक्षिके राज्य/केंद्र शासनाची प्रक्षेत्रे/कृषि विद्यापीठ प्रक्षेत्रे/नामांकित अशासकीय संस्था/ट्रस्ट यांचे मालकीचे प्रक्षेत्र/आयसीएआर संस्था आणि शेतक-यांच्या शेतावर घेता येतील. सदरची प्रात्यक्षिके फळ पिकासाठी घेण्यात यावीत. प्रत्येक प्रक्षेत्रावर जास्तीत जास्त ०.५० हेक्टर क्षेत्रासाठी ठिबक प्रात्यक्षिक घेता येईल. सदरची प्रात्यक्षिके शक्यतो रस्त्याच्या बाजूला जेथे इतर शेतक-यांना भेटी देणे शक्य होईल अशा ठिकाणी घेण्यात यावी.
- २) राज्य स्तरावरून मान्यता दिलेल्या अधिकृत ठिबक सिंचन संच उत्पादकाकडूनच सदरच्या प्रात्यक्षिकासाठी बसवावयाचे ठिबक सिंचन संच बसविण्यात यावेत. यासाठी योजनेतील ठिबक सिंचन संच बसविण्याची पध्दत अवलंबविण्यात यावी.
- ३) ठिबक सिंचन प्रात्यक्षिकासाठी प्रति लाभार्थी ०.५० हेक्टर क्षेत्राकरिता लागणा-या साहित्याच्या खर्चाच्या ७५ टक्के अनुदान देय राहिल. प्रात्यक्षिकांकरिताचे अनुदान १०० टक्के केंद्र हिश्यातून उपलब्ध करून देण्यात यावे.
- ४) शासकीय रोपवाटीका, तालुका बीज गुणन प्रक्षेत्रे, कृषि चिकित्सालय तसेच कृषि विद्यापीठांचे प्रक्षेत्रावर प्रात्यक्षिके आयोजित केल्यास ७५ टक्क्यापेक्षा जास्त लागणारा निधी अनुक्रमे शासकीय रोपवाटीका,

तालुका बीज गुणन प्रक्षेत्रे, कृषि चिकित्सालये, बळकटीकरण योजनेतून आणि कृषि विद्यापिठांनी त्यांच्या निधीतून करावा.

३. भौतिक व आर्थिक कार्यक्रम

१. या योजने अंतर्गत शेतक-यांना सर्व प्रकारच्या ठिबक सिंचन पध्दतीला अर्थसहाय्य उपलब्ध आहे. इनलाईन, ऑनलाईन पध्दत, जमिनीखालील ठिबक सिंचनपध्दत, मायक्रोजेटस, फॅनजेटस, मायक्रो सिंक्रलर्स, मिनीसिंक्रलर्स, मिस्टर्स आणि तत्सम कमी डिसचार्ज असणाऱ्या सिंचन पध्दतीसाठी अर्थसहाय्य उपलब्ध आहे.
२. जिल्हानिहाय भौतिक व आर्थिक लक्ष स्वतंत्ररित्या देण्यात येईल.

४. प्रशासकीय मंजूरी

- १) प्रस्तूत योजनेकरीता जिल्हा नियोजन व विकास मंडळाकडूनच राज्य हिश्याचा निधी उपलब्ध करून घ्यावयाचा आहे. शासन निर्णय (नियोजन विभाग) जिवायो-१००७/प्र.क्र.३९/ का-१४४४, दिनांक १६ फेब्रुवारी, २००८ नुसार जिल्हाधिकारी या योजनेखाली राज्य हिस्सा निधी वाटपाबाबत नियंत्रक आहेत. सदर शासन निर्णयातील परिच्छेद ३.१ नुसार जिल्हा वार्षिक योजनेतील कामांना प्रशासकीय मान्यता देण्याचे अधिकार जिल्हाधिकारी यांना आहेत. जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी केंद्र हिस्सा व त्यास पूरक राज्य हिश्याचा भौतिक व आर्थिक कार्यक्रम राबविण्यासाठी त्वरीत नियोजन करावे. या नियोजनानुसार **परिशिष्ट-१** अन्वये जिल्हाधिकारी यांच्याकडे मान्यतेसाठी प्रस्ताव सादर करावा. जिल्हाधिकारी यांनी सदर प्रस्तावास **परिशिष्ट-२** नुसार प्रशासकीय मान्यता देऊन पूरक राज्य हिस्सा निधी जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांच्याकडे वर्ग करावा.

५. योजना अंमलबजावणी

अ) लाभार्थ्यांची पात्रता :-

- १) शेतक-याच्या नावे मालकी हक्काचा ७/१२ व ८-अ उतारा असावा.
- २) शेतक-याकडे सिंचनाची सुविधा असावी व त्याची नोंद ७/१२ उता-यावर असावी.
- ३) सामुहीक सिंचनाची सुविधा असल्यास तसे करारपत्र शेतक-याने करून द्यावे.
- ४) ज्या पिकाकरीता संच बसविण्यात येणार आहे त्या पिकांची नोंद ७/१२ उता-यावर संपूर्ण क्षेत्रासह असावी. (७/१२ उतारा-यावर पिकाची नोंद नसल्यास मंडळ कृषि अधिकारी यांनी पीक लागवडीचे प्रमाणपत्र द्यावे.)
- ५) विद्युत पंपाकरीता कनेक्शन असावे.
- ६) लाभार्थ्याने धारण केलेले सिंचन क्षेत्र ०.२० हेक्टर पेक्षा कमी नसावे.

ब) लाभार्थी निवडीकरीता प्राथम्यक्रम पुढील प्रमाणे असावा.

- १) लाभार्थीची निवड करतेवेळी एकूण निधीच्या १६ टक्के रक्कम अनुसुचित जाती (एस.सी.पी), ८ टक्के रक्कम अनुसुचित जमाती (टीएसपी) व ३३ टक्के रक्कम अल्प, अत्यल्प व महिला शेतक-यांसाठी उपयोगात आणावी. अत्यल्प भूधारक म्हणजे ज्यांचे क्षेत्र एक हेक्टर पर्यंत व अल्प भूधारक म्हणजे ज्यांचे क्षेत्र एक ते दोन हेक्टर पर्यंत आहे असे लाभार्थी.
- २) ज्या शेतक-यांना/लाभार्थ्यांना यापूर्वी कोणत्याही शासकीय योजनेचा लाभ मिळालेला नाही अशा शेतक-यांना त्यांनी धारण केलेले क्षेत्र विचारात घेवून प्राधान्य देण्यात यावे.

- ३) यापूर्वी ज्या लाभार्थ्यांनी निश्चित केलेल्या क्षेत्राच्या मर्यादे पर्यंत ठिबक व तुषार सिंचन योजनेचा लाभ घेतला आहे, असे लाभार्थी या योजनेचा लाभ घेण्यास पात्र ठरणार नाही.

क) अंमलबजावणीत पारदर्शकता -

- १) लाभार्थ्यांच्या यादीस जिल्हा सूक्ष्म सिंचन समितीची मान्यता घ्यावी.
- २) अनुदान अदा करतांना अनुसरावयाची कार्यपध्दती — केंद्र शासनाच्या आंगल भाषीय मार्गदर्शक सूचनेतील मुद्दा क्र.१७.४ नुसार कार्यवाही करावी. यासाठी खर्च होणा-या सर्व अनुदानाचे शेतकरीनिहाय चेक काढावेत. शेतक-यांना चेक देताना समारंभ आयोजित करून शेतक-यांकडे सुपूर्त करण्यात यावा. कोणत्याही परिस्थितीत उत्पादकांना परस्पर चेक देण्यात येऊ नयेत.
- ३) लाभार्थ्यांची नावे/खर्चाची माहिती वेबसाईटवर उपलब्ध करावी (परिशिष्ट-२४).

६. पूर्वसंमती व शेतक-यास द्यावयाची माहिती

- १) जिल्हा अधिक्षक कृषी अधिकारी यांनी स्थानिक वर्तमानपत्रांमध्ये योजनेस व्यापक प्रसिध्दी देऊन शेतक-यांना ठिबक/तुषार संच बसविण्यासाठी विहित प्रपत्रातील व विहित मुदतीत अर्ज करण्यास आव्हान करावे. (परिशिष्ट-३)
- २) शेतकरी ठिबक/तुषार संच बसविण्यासाठी विहित प्रपत्रातील (परिशिष्ट-४) अर्ज तालुका कृषि अधिकारी यांचेकडे सादर करतील. अर्जदाराने अर्जासोबत ज्या क्षेत्रात संच बसवावयाचा आहे त्या क्षेत्राचा ७/१२ व ८अ उतारा जोडणे आवश्यक आहे.
- ३) अर्ज प्राप्त झाल्यावर तालुका कृषि अधिकारी यांनी त्वरीत त्यांचे आवक रजिस्टर मध्ये नोंद करून त्याची पोहोच पावती संबंधित शेतक-यास द्यावी. अर्जाच्या पोहोच पावतीचा नमूना (परिशिष्ट-६) सोबत जोडला आहे.
- ४) प्राप्त झालेले अर्ज तारखेनुसार क्रमवार नोंदवावेत. लाभार्थ्यांकडे पाणी, विद्युत पुरवठा असल्याची खात्री करण्याकरीता एक प्रश्नावली तयार करण्यात आली असून (परिशिष्ट-५) मंडळ कृषि अधिकारी यांनी संबंधित लाभार्थ्यांकडील माहिती या प्रपत्रामध्ये द्यावयाची आहे.
- ५) अर्जदारांना खालील माहिती देण्यात यावी.
  - १) सन २०१०-११ करिता कृषि आयुक्तालयाकडे नोंदणी झालेल्या ठिबक/तुषार सिंचन संच उत्पादकांची यादी.
  - २) केंद्र शासनाकडून प्राप्त झालेले विहित अंतराकरीता क्षेत्रनिहाय ठिबक/तुषार सिंचन संचाचे आवश्यक साहित्य
  - ३) ठिबक/तुषार सिंचन संचाचा अंदाजीत खर्च व ५०/६० टक्के अनुदानाच्या विहित मर्यादेविषयीची माहिती. वरील उत्पादकांचे ठिबक/तुषार सिंचन संचाच्या घटकांचे दरपत्रक.
  - ४) वरील उत्पादकांपैकी संबंधित जिल्ह्यासाठी मान्यता दिलेल्या उत्पादकांची वितरक व विक्रीपश्चात सेवा केंद्राची यादी.
  - ५) ठिबक/तुषार सिंचन संच बसविल्यानंतर अनुदान अदायगीकरिता सादर करावयाच्या कागदपत्रांची माहिती.

६) संबंधित अर्जदारांना वरील माहितीच्या आधारे त्यांच्या पसंतीच्या उत्पादकांकडून संच बसवून घेण्याची मुभा राहिल.

७. सूक्ष्म सिंचन संच बसविणे

- १) शेतक-यांनी निवड केलेल्या उत्पादक कंपनीशी सोबत जोडलेल्या **परिशिष्ट-८** प्रमाणे करारनामा करावा.
- २) कंपनीचे तज्ञ प्रतिनिधीने शेताचे सर्वेक्षण करून पिकाच्या ओळी व दोन रोपामधील अंतर, पिकनिहाय पाण्याची गरज, माती व पाणी परिक्षण अहवाल इत्यादिच्या आधारे ठिबक/तुषार सिंचन संचाचा आराखडा तयार करावा. आराखडा तयार करताना केंद्र शासनाने विहित केलेले बील ऑफ मटेरियल मध्ये दिलेली खर्च मर्यादा याचा विचार करावा. जेणे करून शेतक-यांचा संचाचा खर्च विहित मर्यादेत राहिल.
- ३) आराखडा ग्राफ पेपरवर असावा.
- ४) आराखडा “तांत्रिकदृष्ट्या योग्य व आर्थिकदृष्ट्या किफायतशिर” असल्याचे कंपनीच्या तज्ञ प्रतिनिधीने प्रमाणपत्र द्यावे. सदरचा आराखडा तालुका कृषि अधिकारी यांचेकडे सादर करावा व त्याची प्रत संबंधित शेतक-यास देण्यात यावी.
- ५) तालुका कृषि अधिकारी यांनी सदरचा आराखडा योग्य असल्याबाबत खात्री करावी.
- ६) संबंधित कंपनीच्या प्रतिनिधीने तांत्रिकदृष्ट्या योग्य आराखड्याप्रमाणे संच बसविण्याची कार्यवाही करावी.
- ७) शेतक-याने ठिबक/तुषार संच बसविण्याकरिता बँकेकडे कर्जासाठी अर्ज केला असेल व शेतक-यांची तशी मागणी असल्यास तालुका कृषि अधिका-यांनी कर्ज प्रकरण बँकेकडे शिफारस करून पाठवावे.

८. सूक्ष्म सिंचन संच बसविण्यापूर्वी महत्वाच्या बाबी

- १) ठिबक/तुषार सिंचन संच बसविण्यासाठी येणारा खर्च तसेच विद्युत कनेक्शन, चारी खोदणे, पंप, पॅनेल, विद्युतीकरणाचे काम इ. बाबीकरीता येणारा खर्च लाभार्थ्यांनी स्वतः करावयाचा आहे.
- २) संच वाहतूक व संच बसविण्याचा खर्च लाभार्थ्यांनी स्वतः करावयाचा आहे.
- ३) लाभ घेणा-या शेतक-याकडे आवश्यक तो सिंचन स्रोत उपलब्ध असणे आवश्यक आहे. उपलब्ध पाण्याचा विचार करून तेवढ्याच क्षेत्राकरीता लाभ घेता येईल.
- ४) नव्याने सिंचन स्रोत निर्माण करण्यासाठी अनुदान देय राहणार नाही.
- ५) शासकीय योजनेअंतर्गत सिंचन स्रोत निर्मितीचा लाभ घेतलेल्या शेतक-यांना ठिबक, तुषार सिंचन संच बसविण्यासाठी प्रवृत्त करण्यात यावे.
- ६) शेतक-याकडे सिंचनासाठी पाणी उपलब्ध असल्याची खात्री कृषि अधिका-यांनी करावी.
- ७) योजनेअंतर्गत भाग घेण्यासाठी शेतक-यांनी करावयाच्या अर्जाचा नमूना सोबतचे **परिशिष्ट-४** प्रमाणे राहिल.
- ८) लाभार्थ्यांकडे आवश्यकतेएवढे पाणी व अश्वशक्तीची उपलब्धता असल्याची खात्री करण्याकरीता एक प्रश्नावली तयार करण्यात आली असून, ती सोबत **परिशिष्ट-५** मध्ये देण्यात आलेली आहे. क्षेत्रीय अधिकारी/कर्मचा-यांनी संबंधित लाभार्थ्यांकडील माहिती या प्रपत्रामध्येच गोळा करावयाची आहे.

- ९) कॅनॉलद्वारे सिंचन उपलब्ध असल्यास शक्यतो लाभार्थी शेतक-यांनी सूक्ष्म सिंचनाकरीता पाण्याची टाकी (overhead tank) बांधावी.
- १०) ठिबक व तुषार सिंचन संचाकरीता राष्ट्रीय बागवानी मंडळाकडून यापूर्वी अनुदान उपलब्ध करून घेतले असल्यास या योजनेतर्गत त्याच संचाकरीता लाभ घेता येणार नाही.

९. अनुदान प्रस्ताव

अनुदान अदायगीसाठी ठिबक/तुषार सिंचन संचाचा प्रस्ताव शेतक-यांनी तालुका कृषि अधिकारी यांचेकडे खालील कागदपत्रासह सादर करावा.

- १) पूर्वसंमतीपत्र (**परिशिष्ट-७**)
- २) उत्पादक कंपनीने शेतक-याकडे वीज व पाणी उपलब्धता/आवश्यकता याबाबत केलेला सर्वेक्षण अहवाल (**परिशिष्ट-५**)
- ३) उत्पादक कंपनीने ग्राफ पेपरवर स्केलसह तयार केलेला ठिबक सिंचन संचाचा आराखडा. ठिबक/तुषार सिंचन संच बसवावयाच्या क्षेत्रातील माती व पाणी परिक्षणाचा **जिल्हा मृद चाचणी प्रयोगशाळेतील/ कृषि विद्यापिठ/ कृषि विज्ञान केंद्र/ तसेच सहकारी संस्थांकडील मृद चाचणी प्रयोगशाळेतील** तपासणी अहवाल
- ४) शेतकरी व उत्पादक कंपनी किंवा त्यांचे प्रतिनिधी यांच्यामधील करारनाम्याची सत्यप्रत (**परिशिष्ट-८**)
- ५) संच कार्यान्वीत असल्याबाबतचे शेतक-याचे पत्र.
- ६) लाभार्थी शेतक-याचे ज्या बँकेत खाते आहे त्या बँकेचे नाव व बँक खाते क्रमांक.
- ७) ठिबक/तुषार सिंचन संच साहित्याचे सर्व करासहित अधिकृत बील. (व्हॅट क्रमांकासह)
- ८) शेतक-याने उत्पादक कंपनीस अदा केलेल्या रकमेचा तपशील व अनुदान अदायगीबाबत दिलेला विकल्प याबाबतचा तपशील **परिशिष्ट-९** मध्ये दिलेला आहे. सन २०१०-११ पासून अल्प व अत्यल्प भूधारक शेतक-यांच्या अनुदान दरामध्ये ५० टक्क्यावरून ६० टक्केपर्यंत वाढ झाल्याने शेतक-यांनी कंपनीकडे भरलेली रक्कम विचारात घेऊन कंपनीला रक्कम द्यावयाची असल्यास त्याची काटेकोरपणे तपासणी करावी.
- ९) कंपनीच्या वतीने बिलावर स्वाक्षरी करणा-या प्रतिनिधीची नमुना स्वाक्षरी (Specimen Signature)
- १०) शेतक-यांना ठिबक संचाबाबतचे साहित्य, सर्व्हिस कुपन्स व पोस्टकार्ड्स मिळाल्याबाबतची पोहोच.
- ११) सामुदायिक सिंचन सुविधा असल्यास पाणी उपलब्ध होण्याबाबतचे संमतीपत्र.
- १२) तालुका कृषि अधिकारी यांनी प्रस्ताव प्राप्त झाल्याबाबत लेखी स्वरूपात पोहोच पावती **परिशिष्ट-१०** मध्ये घ्यावी. अनुदान अदायगीचे प्रस्ताव तालुका कृषि अधिकारी यांच्याकडे प्राप्त झाल्यावर त्यांनी त्याची नोंद कालानुक्रमानुसार नमुना नोंदवही **परिशिष्ट-११** मध्ये घ्यावी व असे प्रस्ताव कृषि आयुक्तालयाचे पत्र क्र.कृषि/सीआरएस/०८/फलो-६/मासू/१२१/२०११, दिनांक २० मार्च, २०११ अन्वये कालानुक्रमानुसार हाताळले जातील, याची दक्षता घ्यावी.

१०. अनुदान प्रस्ताव - काही महत्वाच्या बाबी

- १) ठिबक/तुषार संचाच्या उत्पादकांना आयुक्तालयाकडून मान्यता प्रदान करण्यात येत आहे. अशा मान्यताप्राप्त ठिबक/तुषार संच उत्पादकांची यादी कळविण्यात येत आहे.
- २) ठिबक संचाचे मान्यताप्राप्त उत्पादक लॅटरल व इमिटरचे स्वतः उत्पादक आहेत. तसेच जे घटक ते इतर उत्पादकाकडून संपादीत करून पुरवीत असतील त्या घटकाचीसुद्धा हमी मान्यताप्राप्त उत्पादक कंपनीने दिलेली आहे. ज्या घटकांकरिता बीआयएस क्रमांक आहे, त्याची यादी केंद्रशासनाच्या मार्गदर्शक सूचनेमध्ये देण्यात आली आहे. त्याप्रमाणेच बीआयएस क्रमांक त्या घटकावर असावा. शेतक-यांना अनुदानास पात्र असणारे सर्व घटक मान्यताप्राप्त पुरवठादारानेच पुरवावेत. याबाबतीत आयुक्त, कृषि व उत्पादक कंपनी यांचे मध्ये **परिशिष्ट-१२** प्रमाणे करारनामा करणे आवश्यक आहे.
- ३) विहिर, ओव्हरहेड टँक, विद्युत पंप संच व त्यांचा कोणताही भाग अनुदान मंजूर करण्यास पात्र असणार नाही.
- ४) केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनेमध्ये फिटींग्ज व अॅक्सेसरीज सेटचा उल्लेख असून याबाबतच्या खर्चाचा एकूण खर्चामध्ये समावेश केलेला आहे. फिटींग्जमध्ये “टी, एल्बो, रिड्यूसर, फिमेल थ्रेडेड अडाप्टर, मेल थ्रेडेड अडाप्टर, एन्ड कॅप, नट बोल्टसह फ्लॅज, सर्किस सॅडल, बेन्ड, जीआयएन निपल, टालफॅन टॅब, पीव्हीसी सेन्ट्रल जॉईन या बाबींचा समावेश होतो. अॅक्सेसरीजमध्ये स्टार्ट कनेक्टर, रबर ग्रोमेट, निपल, रिड्यूसर, टी, एल्बो, डमी ड्रीपर, एन्ड कॅप या बाबींचा समावेश आहे.
- ५) आंतरपिकांसाठी संच बसविला असल्यास शेतक-याच्या पसंतीनुसार एका पिकास अनुदान देण्यात यावे.
- ६) जिल्ह्यामध्ये मान्यता प्रदान केलेल्या ठिबक/तुषार सिंचन संच उत्पादकांचे किमान एक विक्रीपश्चात सेवा केंद्र असणे बंधनकारक आहे. ठिबक/तुषार संचाचे क्षेत्राचे आधारावर एकापेक्षा जास्त विक्रीपश्चात सेवा केंद्र सुरु करता येऊ शकेल.
- ७) जिल्ह्यामध्ये ठिबक/तुषार संचाचे एकापेक्षा जास्त वितरक असतात. त्या सर्वांना विक्रीपश्चात सेवा पुरविण्याची जबाबदारी विक्रीपश्चात सेवा केंद्रावर राहिल.
- ८) शेतक-यांच्या ७/१२ उता-यावर विहिरीची नोंद घेतलेली नसल्यास लेखा परिक्षणात याबाबत आक्षेप घेण्यात येतो. यास्तव प्रकरणाकरीता स्विकारण्यात येणा-या ७/१२ उता-यावर विहिरीची नोंद असणे आवश्यक आहे. मात्र प्रत्यक्षात विहिर असूनही केवळ ७/१२ उता-यावर नोंद घेतलेली नाही म्हणून शेतक-यांची अडवणूक करण्यात येऊ नये. अशा परिस्थितीत मंडळ कृषि अधिकारी यांनी प्रत्यक्ष शेतावर जाऊन खात्री करावी व तसे प्रमाणपत्र द्यावे. हे प्रमाणपत्र ७/१२ उता-यासोबत लावावे.
- ९) पिकांच्या लागवडीचा हंगाम विचारात घेता काहीवेळा पिकाची नोंद ७/१२ उता-यावर महसूल विभागामार्फत उशिरा करण्यात येते. अशावेळी मंडळ कृषि अधिकारी यांनी स्वतः शेताची पाहणी करून शेतात पीक असल्याबाबत व किती क्षेत्रावर आहे, याचा उल्लेख करून प्रमाणपत्र द्यावे. या पिकांची नोंद ठिबक सिंचन संचाचे अनुदान अदा करण्यापूर्वी ७/१२ उता-यावर करून घेऊन सुधारित ७/१२ उतारा मंडळ कृषि अधिकारी/तालुका कृषि अधिकारी यांच्याकडे देण्याची जाबाबदारी संबंधित शेतक-याची राहिल. मात्र शेतक-याकडून सुधारीत ७/१२ उतारा प्राप्त झाल्यानंतर त्याची सत्यप्रत

प्रस्तावाच्या स्थळप्रतीसोबत ठेवून ७/१२ उता-याची मूळप्रत मूळ प्रस्तावासोबत लावण्यासाठी व शेतक-याची अनुदानाबाबतची पुढील तातडीची कार्यवाही होण्यासाठी हा ७/१२ उतारा उप विभागीय कृषि अधिकारी यांच्याकडे सादर करणे आवश्यक आहे. याशिवाय उता-यावर जेवढ्या क्षेत्राची नोंद संबंधित पिकाची असेल तेवढ्याच क्षेत्राचे अनुदान मंजूर करावे.

११. विक्रीपश्चात सेवा

११.१ तुषार सिंचन संच

तुषार सिंचन संच बसविणारी कंपनी शेतक-यास संच कार्यरत राहण्यासाठी किमान तीन वर्षांची हमी (Performance Guarantee) देईल. या कालावधीत उत्पादक/वितरक खालील बाबींवर त्यांच्या विक्रीपश्चात सेवा केंद्रामार्फत शेतक-यांना पहिल्या तीन वर्षांपर्यंत मोफत सेवा देतील.

- १) सिंक्रलर/नोझल यांचा दर्जा व कार्यक्षमता तपासणी करून देणे व एक वर्षापर्यंत खराब झाल्यास पूर्ण बदलून देणे.
- २) सिंक्रलरची सिंग ही योग्यरित्या कार्यान्वीत असल्याची खात्री करून देतील. एक वर्षात खराब झाल्यास ती मोफत बदलून देतील.
- ३) हमी कालावधीत तुषार सिंचन संच सुरु असताना पाईपचे सांध्यातून पाणी गळती होणार नाही, याची काळजी घेतील. पाणी गळती होत असल्यास ती बंद करून देतील.
- ४) प्रेशर गेजचा वापर करून योग्य क्षमतेचा संच कार्यान्वीत असल्याची खात्री करून देतील.
- ५) तुषार सिंचन संचाबाबत मराठी मार्गदर्शक पुस्तिकेचा पुरवठा करतील.
- ६) शेतक-याच्या पिकासाठी आवश्यक असलेल्या पाण्याच्या गरजेप्रमाणे संच चालविण्याबाबत मार्गदर्शन करतील.
- ७) संबंधित वितरक/उत्पादक यांनी विक्रीपश्चात सेवा केंद्राचा पत्ता असलेल्या लेटरपॅडवर दूरध्वनीसह संपर्क साधण्यासाठी कळविले पाहिजे.

११.२ ठिबक सिंचन संच

- १) ठिबक सिंचन संच तीन वर्षांच्या कालावधीसाठी कार्यान्वीत राहण्याची हमी (Performance Guarantee) ठिबक सिंचन संच उत्पादकांनी द्यावयाची आहे. शासन निर्णयानुसार संचाच्या वेगवेगळ्या भागांचे आयुष्यमान **दहा वर्ष** गृहीत धरलेले आहे. त्याबाबतच्या अटी मा. आयुक्त, कृषि आणि उत्पादक यांच्या मध्ये करावयाच्या करारात अंतर्भूत केलेल्या आहेत. या अटीनुसार एखाद्या उत्पादकाने पुरविलेल्या ठिबक सिंचन संचामध्ये तीन वर्षांचे आत परफॉर्मन्समध्ये त्रुटी आढळून आल्यास त्या दुरुस्त करून देणे कंपनीला बंधनकारक आहे. तसेच ठिबक संचाच्या वेगवेगळ्या घटकात १० वर्षांच्या कालावधीमध्ये उत्पादन स्तरावरचे दोष आढळून आल्यास ते दुरुस्त करून किंवा बदलून देण्याची हमी उत्पादक देतील.
- २) वेगवेगळ्या स्तरावरील अधिकारी जेव्हा ठिबक संचाला भेटी देतात किंवा काही तक्रार प्रकरणी चौकशी होते, अशा प्रकरणी वरील दोन्ही अटीबाबत उत्पादक कंपनी दोषी आढळून येत असेल तर संबंधित अधिका-याने सदरच्या करारनाम्याचा वापर करून शेतक-याला योग्य ती हमी/दुरुस्ती मिळवून देण्याबाबत उचित कार्यवाही करावी.

११.३ विक्रीपश्चात सेवा केंद्रे

- १) कृषि आयुक्तालयाकडून मान्यता दिलेल्या ठिबक/तुषार सिंचन संचाचे उत्पादकांनी ज्या ज्या जिल्ह्यात विक्रीपश्चात सेवा केंद्रे सुरु केलेली आहेत अशा विक्रीपश्चात सेवा केंद्रांची नावे संपूर्ण पत्त्यासह जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांना कळवावयाची असून त्याप्रमाणे सूचना देण्यात आलेल्या आहेत. जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी आयुक्तालयाने विहित केलेल्या सोबतच्या **परिशिष्ट-१३** नुसार तपासणी करुन त्यांचा अहवाल स्वयंस्पष्ट अभिप्रायासह विभागीय कृषि सहसंचालक यांना सादर करावा व त्याची प्रत कृषि आयुक्तालयास अर्ध शासकीय पत्राने द्यावी.
- २) मान्यताप्राप्त उत्पादकास नविन जिल्ह्यात विक्रीपश्चात सेवा केंद्र सुरु करावयाचे असल्यास सेवा केंद्र स्थापन करुन संबंधित जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांचेकडून तपासणी करुन घ्यावी.
- ३) जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी नवीन विक्रीपश्चात सेवा केंद्रांची १०० टक्के तपासणी करावयाची असून जुन्या मान्यताप्राप्त विक्रीपश्चात सेवा केंद्रांपैकी १० टक्के सेवा केंद्रांची तपासणी करावयाची आहे. जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी जुन्या व नव्या अशा सर्व कार्यरत विक्रीपश्चात सेवा केंद्रांची तपासणी करावयाची आहे. काही विक्रीपश्चात सेवा केंद्रांची तपासणी अचानकपणे आयुक्तालय स्तरावरुन करण्यात येईल.
- ४) तपासणीच्यावेळी त्रुटी आढळल्यास विक्रीपश्चात सेवा केंद्रास चालूवर्षी कार्यरत ठेवण्यास मान्यता देण्यात येऊ नये.
- ५) चालू वर्षासाठी मान्यता देऊन कार्यरत ठेवण्यास मान्यता दिलेल्या विक्रीपश्चात सेवा केंद्रांवर अचानक तपासणीच्यावेळी त्रुटी आढळल्यास त्याची मान्यता रद्द करण्याबाबतचा प्रस्ताव विभागीय कृषि सहसंचालक यांना सादर करावा व त्याची प्रत आयुक्तालयास द्यावी. तसेच संबंधित उत्पादकाचे नाव मान्यतायादीमधून रद्द करण्याबाबतचा प्रस्ताव विभागीय कृषि सहसंचालक यांचेमार्फत आयुक्तालयास सादर करावा.
- ६) कंपनीनिहाय सुरु करण्यात आलेल्या सर्व विक्रीपश्चात सेवा केंद्रांची माहिती स्वतंत्र नोंदवहीमध्मे जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी अद्ययावत ठेवावी.

११.४ पोस्ट कार्डस्

- १) प्रत्येक सूक्ष्म सिंचन संचासोबत पुरवठादार/उत्पादक यांनी तीन पोस्ट कार्डस् पोस्टेज चार्जसहीत शेतक-यांना देण्याचे बंधनकारक करण्यात आलेले आहे. अशा पोस्टकार्डवर जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी कार्यालयाचा संपूर्ण पत्ता लिहिलेला/छापलेला असावा.
- २) संच बसविल्यानंतर त्या संचासंबंधी काही तक्रारी असल्यास किंवा विक्रीपश्चात सेवा शेतक-यांना वेळेवर उपलब्ध होत नसल्यास संबंधित शेतक-यांनी त्या कार्डवर तक्रारीबाबतचा मजकूर लिहून स्वतःचे स्वाक्षरीने जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांच्याकडे पाठवावा.
- ३) जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांच्याकडे याबाबतची तक्रार प्राप्त होताच त्यांनी याबाबत वैयक्तिक लक्ष घालून तक्रारी संदर्भात संबंधित कंपनीच्या विक्रीपश्चात सेवा केंद्रास अवगत करुन तक्रारीचे निवारण करण्याबाबत कार्यवाही करावी.
- ४) तक्रारीची पूर्तता सात दिवसांच्या आत संबंधित विक्रीपश्चात सेवा केंद्राने करुन देणे आवश्यक आहे.

- ५) सेवा केन्द्रास अवगत करुनही तक्रारीची दखल न घेता उचित कार्यवाही केली नाही, तर विभागीय कृषि सहसंचालक यांना कळवावे. मात्र अशा अहवालाची प्रत आयुक्तालयातील सूक्ष्म सिंचन कक्षास पाठवावी. जेणेकरुन संबंधित कंपनीविरुद्ध योग्य ती कारवाई करता येईल.

११.५ सर्व्हिस कुपन्स

- १) शेतक-याकडे ठिबक/तुषार संच बसविल्यानंतर पुरवठादाराने प्रथम तीन अल्कली/आम्ल प्रक्रियेच्या मोफत सेवा ठराविक कालावधीने पुरवावयाच्या आहेत.
- २) शेतक-यांचा सूक्ष्म सिंचन संच कार्यान्वीत केल्यानंतर संबंधित शेतक-यास उत्पादक/ वितरक यांनी तीन कुपन्स देणे बंधनकारक आहे. या कुपन्सवर आम्ल/अल्कली प्रक्रिया मोफत केल्यानंतर प्रक्रिया केल्याच्या दिनांकासह नोंद करावयाची आहे. सर्वसाधारणपणे चार महिने संच कार्यान्वीत राहिल्यानंतर प्रक्रिया करावी. प्रत्येक प्रक्रियेच्यावेळी प्रक्रिया पूर्ण करुन विक्रीपश्चात सेवा केंद्राचे तज्ञांनी दिनांकासह कुपन्सवर नोंद करुन स्वाक्षरी करावी आणि त्याची एक प्रत शेतक-याकडे ठेवावी, दुसरी प्रत विक्रीपश्चात सेवा केंद्रात जतन करुन ठेवावी. अशा प्रकारे तीन प्रक्रिया कराव्यात. जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी त्यांचे अधिनस्त असलेल्या सर्व क्षेत्रिय कर्मचा-यांमार्फत कार्ड पध्दत व कुपन्स पध्दत याबाबत सविस्तर माहिती शेतक-यांना द्यावी.
- ३) शेतक-यांना संचासोबत द्यावयाचे, माहिती पुस्तिका, पोस्टकार्डस् व कुपन्स उत्पादकांनी आपल्या वितरकामार्फत उपलब्ध करुन देणे बंधनकारक आहे.
- ४) मागील वर्षी आपले कार्यक्षेत्रात बसविलेल्या संचांसाठी याप्रकारे अल्कली/आम्ल प्रक्रिया करण्यात आली किंवा नाही याची खात्री करणे आवश्यक आहे. सर्व पर्यवेक्षकीय अधिका-यांनी त्यांच्या कार्यक्षेत्रात बसविलेल्या संचाची तपासणी करताना आपल्या तपासणी अहवालात ही बाब अगत्याने नमूद करावी.

१२. प्रशिक्षण

ठिबक/तुषार सिंचन संचाचे उत्पादक/वितरक यांनी प्रत्येक जिल्ह्यात ठिबक व तुषार सिंचन संच बसविलेल्या किंवा बसविण्यास उत्सुक असणा-या शेतक-यांचे प्रशिक्षण वर्ग आयोजित करावयाचे आहेत. सदर प्रशिक्षणवर्ग कृषि विद्यापिठांचे शास्त्रज्ञ व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांच्या सहकार्याने घ्यावेत. प्रत्येक जिल्ह्यातील बहुतांशी अधिका-यांना ठिबक/तुषार बाबत विभागामार्फत प्रशिक्षण दिले आहे. त्यांच्या कौशल्याचा उपयोग या प्रशिक्षणासाठी करुन घ्यावा. प्रत्येक उत्पादकाने प्रत्येक जिल्ह्यात वर्षातून किमान एक प्रशिक्षण वर्ग आयोजित करावा. प्रशिक्षण वर्गाचा अहवाल जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी आयुक्तालयास पाठवावा.

१३. तुषार सिंचन संचाच्या पाईपवर एम्बॉसींग

- १) तुषार सिंचन संच हा एका जागेवरुन दुसरीकडे सहज हलविता येण्यासारखा असतो. शेतक-यांकडून प्रत्यक्ष संचाची तपासणी करताना हा संच दुस-या शेतक-यांकडून आणला जाऊ नये व त्यामुळे एका संचावर दोन वेळा अनुदान दिले जाऊ नये, म्हणून तुषार संचाचे पाईपच्या जोडावर, फिमेल पार्टवर एम्बॉसींग करुन पुढीलप्रमाणे मजकूर लिहावा. “**शेतक-याचे नाव, गाव, संच बसविल्याचे वर्ष, बील क्रमांक व योजनेचे नाव**”

- २) वरील मजकूर लिहिला आहे याबाबतची क्षेत्रीय अधिका-यांनी त्यांच्या तपासणीच्या वेळी खात्री करून घ्यावी. सदरचा मजकूर कोरून टाकण्यात यावा. कोरल्यानंतर त्यावर रंग द्यावा. मजकूर कोरतांना शक्यतो साधे मशीनद्वारे कोरावा. मजकूर सहजासहजी नष्ट होणार नाही, अशा स्वरूपात असावा.

१४. कर्ज मंजूरीसाठी कार्यवाही

- १) ठिबक / तुषार संच बसविण्यासाठी शेतक-यांना कर्ज मिळावे म्हणून जिल्हा पत पुरवठा आराखड्यात तालुकानिहाय / बँक शाखानिहाय कर्ज मिळण्यासाठी पुरेशी तरतूद करण्यात यावी. जिल्हास्तरीय बँक समन्वय समितीमध्ये जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी यासाठी पाठपुरावा करावा.
- २) शेतक-यांना ठिबक/तुषार सिंचन संच बसविण्यासाठी कर्ज मिळण्याबाबतच्या अडचणी तालुका कृषि अधिकारी यांनी सोडवाव्यात. शिवाय तालुका स्तरावर आयोजित करण्यात येणा-या बँकांच्या कर्ज प्रकरणांच्या मेळाव्याच्यावेळी उपस्थित राहून कर्ज प्रकरणे मंजूर करून घ्यावीत.

१५. संच घटकांचे बिल व बिलींग

१५.१ ठिबक सिंचन संच -

- १) केंद्र शासनाने क्षेत्रनिहाय दोन ओळी व दोन रोपांमधील अंतरासाठी ठिबक संचाच्या आवश्यक घटकांची यादी तयार केली असून त्या सर्व घटकांची मिळून किंमत निश्चित केली आहे. या किंमतीच्या ५०/६० टक्के अनुदान शेतक-यांना उपलब्ध होणार आहे उत्पादकाने शेतक-यास दिलेल्या घटकनिहाय बिलांची (बील ऑफ मटेरियल) छानणी करणे अतिशय महत्वाचे आहे.
- २) बिलामध्ये प्रत्येक घटकाचा लॉट/बॅच नंबर नमूद करणे आवश्यक आहे.
- ३) संच घटकांच्या विहित केलेल्या किंमतीपेक्षा कमीचे देयक असेल, तर घटकांची खात्री करून देयकाच्या ५०/६० टक्के रक्कम अनुदान म्हणून मंजूर करावी. विहित केलेल्या किंमतीपेक्षा जास्त रकमेचे देयक असेल तर, देयकातील घटकनिहाय किंमती तपासाव्यात. केंद्र शासनाने विहित केलेल्या खर्चाच्या मर्यादा व आवश्यक असलेल्या घटकांची यादी मार्गदर्शक असून स्थानिक परिस्थिती, पाण्याचा स्रोत व पिक लागवड अंतर या प्रमाणे त्यात बदल होवू शकतो. मात्र अनुदानाची परिगणना केंद्र शासनाने प्रति हेक्टर दिलेल्या अनुदान मर्यादेप्रमाणेच करण्यात यावी. कोणत्याही परिस्थितीत यापेक्षा जास्तीचे अनुदान अदा होणार नाही याची दक्षता घ्यावी. विहित किंमतीच्या ५०/६० टक्के रक्कम कमाल अनुदान म्हणून संबंधित शेतक-यास मंजूर करावी.

१५.२ तुषार सिंचन संच -

- १) केंद्र शासनाने ६३ एमएम, ७५ एमएम व ९० एमएम कपलर व्यासांकरीता क्षेत्रनिहाय तुषार सिंचन संच घटक व १ हेक्टर संचाची किंमत निश्चित केलेली आहे.
- २) तुषार संच २.५ किलो प्रती चौरस सें.मी. दाबाच्या क्षमतेचा एचडीपीई क्लास-१ पाईपचा असेल. बिलामध्ये प्रत्येक घटकाचा लॉट/बॅच नंबर नमूद करणे आवश्यक आहे

१६. अनुदान परिगणना

१६.१ विविध लागवड अंतरावरील क्षेत्राकरीता खर्च मर्यादा व अनुदान मर्यादा.

मार्गदर्शक सूचनांमधील अंतरापेक्षा वेगळ्या अंतरावर बसविलेल्या ठिबक सिंचन संचाची खर्च व अनुदान मर्यादा काढण्यासाठी मार्गदर्शक सूचनांमधील त्याच्या जवळच्या दोन ओळीतील लागवड अंतराच्या प्रमाणात परिगणीत करून अर्थसहाय्य उपलब्ध करून देण्यात यावे. कोणत्याही परिस्थितीत जास्तीचे अनुदान अदा होणार नाही याची दक्षता घ्यावी.

१६.२ विविध क्षेत्राकरीता बसविलेल्या ठिबक संचासाठी खर्च मर्यादा व अनुदान निश्चिती

केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सुचनेनुसार ०.२०, ०.४०, १.०, २.०, ३.०, ४.० व ५.० हेक्टर क्षेत्रासाठी येणा-या खर्च मर्यादा व त्याप्रमाणे देय असणारे अनुदान परिगणीत करून मार्गदर्शक सुचनेद्वारे कळविण्यात आलेले आहे. यापेक्षा वेगळ्या क्षेत्राकरीता परिगणीत करावयाच्या खर्च मर्यादा व अनुदान याविषयी विचारणा होते. उदा. १.४० हेक्टर ठिबक सिंचन संच बसविलेले असल्यास त्यासाठी परिगणीत करावयाची खर्च मर्यादा व देय अनुदान याबाबतचे स्पष्टीकरण पुढीलप्रमाणे देण्यात येत आहे.

उदा. शेतक-याने १.४० हेक्टर क्षेत्रावर बसविलेल्या ठिबक सिंचन संचाची खर्च मर्यादा व अनुदान परिगणना करणे.

पिकाचे अंतर - १२ मी. X १२ मी.

- ⇒ १२ मी X १२ मी अंतरावरील पिकाकरीता १ हेक्टर क्षेत्रावरील ठिबक सिंचनाकरीता दिलेली खर्च मर्यादा = रु. १८८२०/-
- ⇒ १२ मी. X १२ मी. अंतरावरील पिकाकरीता २ हेक्टर क्षेत्रासाठी दिलेली खर्च मर्यादा = रु २९९२८/-
- ⇒ १.४० हे. क्षेत्रावरील ठिबक सिंचनाकरीता निश्चित करावयाची खर्च मर्यादा व अनुदान पुढील प्रमाणे राहिल.

- अ) १२ X १२ मी. लागवड अंतराच्या १ हेक्टर व २ हेक्टर क्षेत्रामधील खर्च मर्यादेतील फरक. रु. २९९२८ - १८८२० = रु १११०८/-
  - ब) १ हे. व २ हे. क्षेत्रातील फरक = १०० गुंठे
  - क) प्रति गुंठा खर्च मर्यादेतील फरकाची रक्कम रुपये १११०८ :- रु १०० = रु १११.०८ प्रति गुंठा
  - ड) या प्रमाणे ४० गुंठे क्षेत्रासाठी येणारी फरकाची रक्कम : १११.२० X ४० = रु.४४४३/-
  - इ) या प्रमाणे १.४० हे. क्षेत्रासाठी येणारी रक्कम १ हेक्टरची खर्च मर्यादा + ४० गुंठ्याकरीता येणा-या फरकाची खर्च मर्यादा रु. १८८२०+ रु. ४४४३/- = रु. २३२६३/-
- वरीलप्रमाणे १.४० हेक्टर क्षेत्रावरील १२ X १२ मी. अंतराच्या पिक लागवडीस बसविलेल्या ठिबक सिंचनासाठी येणारी खर्च मर्यादा रुपये २३२६३/- इतकी राहिल.

फ) १.४० हेक्टर करीता ५० टक्के दराने येणारे अनुदान रु २३२६३ :-२ = रु. ११६३१/-
व ६० टक्के दराने अनुदान रुपये १३९५८/-

वर स्पष्ट केल्यानुसार विविध अंतरावरील लागवड क्षेत्रासाठी बसविलेल्या ठिबक सिंचन संचाची मर्यादा व अनुदान रक्कम परिगणीत करण्यात यावी.

१६.३ तुषार सिंचन संच

१ हेक्टरपेक्षा कमी क्षेत्राकरीता बसविलेल्या तुषार सिंचन संचासाठी कोणती खर्च मर्यादा गृहीत धरण्यात यावी व त्याकरीता किती अनुदान द्यावे याबाबत क्षेत्रीय स्तरावरून विचारणा करण्यात येते. या विषयी स्पष्ट करण्यात येते की, ०.५० हे. पेक्षा जास्त व १ हे. पर्यन्तच्या क्षेत्रासाठी बसविलेला तुषार सिंचन संच १ हेक्टरचा संच म्हणून गृहीत धरण्यात यावा व त्यास केन्द्र शासनाने निश्चित केलेल्या खर्च मर्यादेप्रमाणे अनुदान देण्यात यावे. ०.५० हेक्टर क्षेत्रापेक्षा कमी क्षेत्रावर बसविलेल्या तुषार सिंचन संचासाठी १ हेक्टर करीता देण्यात आलेल्या खर्च मर्यादेच्या ५० टक्के खर्च मर्यादा गृहीत धरण्यात यावी व त्या खर्च मर्यादेवर ५०/६० टक्के दराने अनुदान अदा करण्यात यावे.

१७. अनुदान वितरणपूर्व व अनुदान वितरणानंतर क्षेत्रीय तपासणी

१७.१ मंडळ कृषि अधिकारी

शेतक-यांनी ठिबक/तुषार सिंचन संच बसवून अनुदान मिळणेकरीता प्रस्ताव सर्व कागदपत्रासह तालुका कृषि अधिकारी यांच्या कार्यालयात सादर केल्यानंतर तालुका कृषि अधिकारी यांनी संबंधीत मंडळ कृषि अधिकारी यांचेमार्फत अशा प्राप्त प्रस्तावांची छाननी करून सर्व कागदपत्रे आहेत, याची खात्री करावी. अपूर्ण प्रस्ताव शेतक-यांना उचित मार्गदर्शनासह परत करावेत व त्याची नोंद स्वतंत्र नोंदवहीत ठेवावी. प्राप्त झालेल्या सर्व प्रस्तावाची नोंद तालुका कृषि अधिकारी कार्यालयातील विहित प्रपत्रातील नोंदवहीमध्ये (परिशिष्ट-११) ठेवावी. मंडळ कृषि अधिकारी यांनी परिपूर्ण असलेल्या प्रस्तावांची १०० टक्के मोका तपासणी करावी. तपासणीमध्ये डिसचार्ज व्हेरीएशन व प्रेशर व्हेरीएशन अनुक्रमे १० टक्के व २० टक्के या मर्यादेत आहे, याची खात्री करून घ्यावी. नियमाप्रमाणे देय अनुदान नमूद करून संच सुस्थितीत कार्यान्वीत असल्याबद्दल त्यांच्या स्वाक्षरीसह प्रमाणपत्र (परिशिष्ट-१४ ठिबक सिंचन संचासाठी तर परिशिष्ट-१५ तुषार सिंचन संचासाठी) शेतक-यांच्या प्रस्तावासोबत जोडून प्रस्ताव तालुका कृषि अधिकारी यांच्या कार्यालयास सादर करावा. मोका तपासणीचे प्रपत्र मंडळ कृषि अधिकारी यांनी स्वतःचे हस्ताक्षरात भरावयाचे आहे.

१७.२ तालुका कृषि अधिकारी

मंडळ कृषि अधिकारी यांचेकडून शिफारस होऊन आलेल्या अनुदान अदायगी प्रस्तावाची नोंद तालुका कृषि अधिकारी यांनी त्यांचेकडे असलेल्या नमुना रजिस्टर परिशिष्ट-११ मध्ये ठेवावी. या प्रकरणांची छाननी करून किमान २५ टक्के (सर्व मंडळातील) प्रकरणांची मोका तपासणी करावयाची आहे. यापैकी १० टक्के तपासणी अनुदान वितरणपूर्व करावी व उर्वरित १५ टक्के तपासणी वार्षिक लक्ष म्हणून करावी. ठिबक/तुषार सिंचन संच सुव्यवस्थित कार्यान्वीत असल्याबाबतचे प्रमाणपत्र (परिशिष्ट-१४,१५) प्रस्तावांना जोडून अनुदान अदायगी शिफारशीसह सर्व प्रस्ताव उपविभागीय कृषि अधिकारी यांना सादर करावेत. जिल्हा अधिक्षक कृषि

अधिकारी कार्यालयाकडून प्राप्त झालेल्या धनादेशाच्या रक्कमेचा व लाभार्थीचा तपशिल उपविभागीय कृषि अधिकारी यांचेद्वारा प्राप्त झालेल्या परिशिष्ट-२२ प्रमाणे आहे याची खातरजमा करावी. प्राप्त झालेले धनादेश संबंधीत सजाच्या कृषि सहाय्यकामार्फत लाभार्थीस तीन दिवसात अदा करून त्याची लेखी पोहोच सात दिवसात उपविभागीय कृषि अधिकारी यांना द्यावी.

१७.३ उपविभागीय कृषि अधिकारी

उपविभागीय कृषि अधिकारी यांनी सर्व प्रस्तावांची नोंद अनुदान अदायगी रजिस्टर (परिशिष्ट-११) मध्ये घेऊन प्रस्तावांची छाननी करावी. प्राप्त प्रस्तावापैकी ५ टक्के प्रकरणांची तपासणी उपविभागीय कृषि अधिकारी यांनी करावयाची आहे. या प्रकरणांपैकी किमान २ टक्के (सर्व तालुक्यातील) प्रकरणांची मोक्या तपासणी करून ठिबक/तुषार संच व्यवस्थितरितीने कार्यरत आहेत याची खात्री करावी. उर्वरित ३ टक्के प्रकरणांची तपासणी पूर्ण आर्थिक वर्षात करावी. अनुदान योग्य प्रस्तावांना मंजूरी द्यावी व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांच्याकडे अनुदानाची मागणी व शेतकरीनिहाय देय अनुदानाचा तपशील सादर करावा. अनुदान मागणीचा नमूना सोबत परिशिष्ट-१६ प्रमाणे राहिल. याची एक प्रत तात्काळ संबंधीत तालुका कृषि अधिकारी कार्यालयास द्यावी. जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांचेकडून अनुदानाचे धनादेश थेट तालुका कृषि अधिकारी कार्यालयास देण्यात येणार आहे. या धनादेशाची पोहोच तालुका कृषि अधिका-यामार्फत सात दिवसात प्राप्त होईल. प्राप्त झालेली पोहोच परिशिष्ट-१६ प्रमाणे असल्याची खातरजमा करावी.

१७.४ जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी

जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी प्रतिमहा ५ संचाची तपासणी करावयाची आहे. आर्थिक वर्षात सर्व उपविभागात तपासणी होईल याची दक्षता घ्यावी. उपविभागीय कृषि अधिकारी यांचेद्वारा प्राप्त होणा-या तसेच प्रस्तावांचीही रँडम पध्दतीनुसार छानणी करावी.

उपविभागीय कृषि अधिकारी यांचेकडून प्राप्त झालेल्या यादीनुसार संबंधितांना अनुदानाचे रेखांकित धनादेश काढावेत व ते पुढील वितरणाकरीता संबंधित तालुका कृषि अधिकारी कार्यालयास पाठवावेत.

उपविभागीय कृषि अधिकारी यांच्याकडून अनुदान मागणी प्रस्ताव प्राप्त झाल्यानंतर जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी अनुदान अदायगीची कार्यवाही १० दिवसात पूर्ण करावी.

जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी हे जिल्हास्तरीय सूक्ष्म सिंचन समितीचे सचिव म्हणून कार्यरत राहतील. जिल्ह्याचा सूक्ष्म सिंचन आराखडा तयार करणे, **अनुदानाकरीता आवश्यक तेवढी रक्कम उपलब्ध करून घेणे**, शेतक-यांना कर्ज उपलब्ध करून घेण्यास मदत करणे, योजनेची अंमलबजावणी व संनियंत्रण करणे, मासिक अहवाल सादर करणे, निधीचे उपयोगिता प्रमाणपत्र सादर करणे इत्यादी कामे त्यांना करावी लागतील.

विभागीय कृषि सहसंचालक यांनी वर्षातील प्राप्त प्रकरणांपैकी ०.५ टक्के (जिल्ह्यातील) सर्व प्रकरणांची प्रत्यक्ष क्षेत्रिय भेटी देऊन तपासणी करावी.

वरील मापदंडाप्रमाणे तपासणी करून दर महिन्याच्या १० तारखेपर्यंत तपासणी अहवाल सादर करावा. तपासणी अहवालाचा नमूना **परिशिष्ट-१७** प्रमाणे असून तो सोबत जोडण्यात आलेला आहे.

१८. गुणवत्ता नियंत्रण

- १) ठिबक/तुषार सिंचन संच घटकांचे साहित्य योग्य त्या दर्जाचे असणे, ही बाब अत्यंत आवश्यक आहे. यासाठी केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनानुसार उत्पादक व पुरवठादारास मान्यता देण्याची पध्दत सुरु करण्यात आली आहे. बीआयएस या संस्थेकडून प्रमाणपत्र धारकाचे नमुने घेतले जात असतात व गुणवत्ता नियंत्रणाची काळजी घेतली जात असते.
- २) कृषि विभागातील क्षेत्रिय अधिका-यांमार्फतसुध्दा नमुने काढून तपासणी करवून घेण्याची कार्यवाही गेल्या काही वर्षांपासून सुरु आहे. त्याच पध्दतीने ठिबक/तुषार संचाच्या प्रमुख घटकांचे नमुने काढून प्रयोगशाळेत पाठविण्यात यावेत.
- ३) **नमुना कोणी घ्यावा** - कृषि अधिकारी आणि त्यावरील सर्व क्षेत्रिय अधिकारी हे नमुने घेण्यास सक्षम असतील. मंडळ कृषि अधिकारी, तालुका कृषि अधिकारी व उपविभागीय कृषि अधिकारी यांनी प्रत्येकी किमान १ नमुना घ्यावा. खर्चाचे प्रमाणात नमूने काढण्यासाठीचा लक्षांक निश्चित करून स्वतंत्ररित्या कळवण्यात येईल.
- ४) **नमुना कोठून घ्यावा** - राज्यस्तरीय सूक्ष्म सिंचन समितीने ज्या उत्पादकांना मान्यता दिलेली आहे अशा उत्पादकांच्या कारखान्यातून/गोडावूनमधून/ वितरकांकडून नमुने घेता येतील. असे नमुने काढताना मुख्यतः उत्पादकाकडून त्याचा नमुना घेतेवेळी उपलब्ध असलेल्या वेगवेगळ्या लॉटची यादी मिळवावी व त्यामध्ये रॅन्डम पध्दतीने लॉटमधून आवश्यक तेवढा नमुना उत्पादक कंपनी प्रतिनिधीच्या/विक्रीपश्चात सेवा केंद्राचे प्रमुख यांचे समक्ष घ्यावा व तो नमुना त्याचे समक्ष पिशवीत ठेवून पिशवीस सील लावावे. पिशवीवर संबंधित उत्पादकाच्या प्रतिनिधीची स्वाक्षरी घ्यावी. कारखाना/गोडाऊन/वितरक यांच्याकडून **दोन** नमुने घ्यावेत. त्यातील एक नमुना जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांचेकडे पाठवावा व एक नमुना स्वतःकडे राखून ठेवावा. उत्पादक कंपनी त्यांच्याकडील नमुना घेत असताना त्यांच्याकडे उपलब्ध असलेल्या घटकांची लॉटनिहाय माहिती देतील. त्या लॉटच्या स्टॉकमधून वितरकांचे प्रतिनिधीसमोर नमुना घ्यावा.

१८.१ शेतक-याच्या शेतावरून नमुना काढण्याची पध्दत -

- १) शेतक-याच्या शेतावर ठिबक/तुषार संच बसविलेनंतर काही शेतक-यांकडून तक्रारी प्राप्त होत असतात. तसेच ठिबक/तुषार संचाची प्रत्यक्ष पाहणी करण्यासाठी क्षेत्रिय अधिकारी क्षेत्रास भेट देत असतात. अशा भेटीच्या वेळी किंवा तक्रारीची चौकशी करतेवेळी अधिका-यास जर एखाद्या शेतक-याकडे पुरविलेल्या ठिबक/तुषार सिंचन साहित्याबाबतची शंका आली तर अशा शेतक-याकडील ठिबक/तुषार सिंचन संचाच्या घटकाचा **एकच** नमुना त्यांच्या प्रतिनिधीसमोर ते घेतील. शक्य असल्यास नमुना काढावयास जाताना वितरकास ऐनवेळीस उपस्थित रहाणेबाबत सूचित करावे. शेतातील नमुना काढण्यात येत आहे, ही बाब फार आधीपासून पुरवठादारास कळविण्यात येऊ नये. उत्पादक कंपनीचा प्रतिनिधी/विक्रीपश्चात सेवा केंद्राचा प्रमुख नमुना काढताना उपस्थित नसल्यास व सदरचा नमुना हा शेतक-याच्या तक्रारीनुसार काढला जात असल्यास संबंधित शेतक-याच्या गावातील एखाद्या प्रतिष्ठित नागरिकाच्या उपस्थितीत नमुना

- काढावा. असा नमूना काढल्यानंतर तो एका पिशवीमध्ये बंद करुन सील करावा व संबंधित शेतकरी/प्रतिष्ठित नागरिक यांची स्वाक्षरी प्राप्त करुन घ्यावी.
- २) शेतक-यांच्या शेतावर नमूना काढताना रॅन्डम पध्दतीचा अवलंब करावा. जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी/उप विभागीय कृषि अधिकारी यांनी त्यांच्या क्षेत्रातील ठिबक/तुषार संच बसविलेल्या शेतक-यांची यादी करावी. सदरची यादी कंपनीनिहाय असावी व या यादीतून रॅन्डम पध्दतीने शेतक-यांच्या नावाची निवड करावी व निवडलेल्या शेतक-याच्या शेतातील एकच नमूना काढावा. अशारितीने निवड करताना एकाच कंपनीचा नमुना पाठविला जाण्याऐवजी वेगवेगळ्या कंपन्यांचे नमुने योग्य प्रमाणात पाठविले जातील याची काळजी घ्यावी व हा नमूना जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांना पुढील कार्यवाहीसाठी पाठवावा. प्रत्येक घटकाचा नमूना किती असावा या विषयीची माहिती सोबतच्या **परिशिष्ट-१८** मध्ये देण्यात आली आहे.
  - ३) लॅटरलचे नमुने काढल्यानंतर त्याची योग्य गुंडाळी करावी. गुंडाळी करताना ते चेपले जाणार नाहीत अशा बेताने गोल गुंडाळी करावी व गोल गुंडाळी केल्यानंतर त्याला सुतळीने व्यवस्थित बांधावे. सर्व बाजूने सुतळीने बांधल्यानंतर सुतळीच्या गाठीवर लाखेचे सील करावे. ड्रीपरचे नमुने शेतातून घेताना ते वेगवेगळ्या ठिकाणावरून घेण्यात यावेत व घेतलेले नमुने कापडी पिशवीत घालून ती पिशवी सीलबंद करावी.
  - ४) अशारितीने सीलबंद केलेल्या पिशवीमध्ये सोबत जोडलेल्या **परिशिष्ट-१९** प्रमाणे माहितीपत्रक तयार करावे. सदरचे माहितीपत्रक नमूना सीलबंद करण्यापूर्वी कापडी पिशवीत टाकावे. त्या कापडी पिशवीस वरून स्टेपल करावे व या दोन पिशव्या (लॅटरल/ड्रीपर) एका दुस-या मोठ्या पिशवीत टाकाव्यात व ही मोठी पिशवी व्यवस्थितरित्या शिवून सीलबंद करावी. सोबतच्या **परिशिष्ट-१९** मधील माहितीची एक प्रत, नमूना जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी कार्यालयास पाठविलेल्या पत्रासोबतसुद्धा जोडावी. शेतक-याच्या शेतातून काढलेला नमूना स्वच्छ धुवावा. असे नमुने शेतक-यांच्या शेतातून काढले याबाबतचा उल्लेख **परिशिष्ट-२०** मध्ये करावा, म्हणजे तपासणी करताना संबंधित प्रयोगशाळा योग्य ती काळजी घेऊ शकेल.
  - ५) शेतक-यांच्या शेतातून नमुना काढल्यानंतर शेतक-याचा संच बंद होणार नाही, याची शक्यतो काळजी घ्यावी. ज्या ठिकाणातून नमुने काढले असतील अशा ठिकाणी संबंधित वितरकाकडून नवे साहित्य बसवून घ्यावे. लॅटरलचा नमूना काढतेवेळी ठिबक सिंचन संच तातडीने बंद होणार नाही अशी काळजी घ्यावी. संच बंद झाल्यास संबंधित वितरकाकडून तातडीने कार्यान्वीत करुन घ्यावा. अशा प्रकारच्या सूचना नमूना काढताना संबंधित वितरकास द्याव्यात.
  - ६) सदरचा नमूना काढल्यानंतर जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांचेकडे पाठवावा. जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी कार्यालयास असे नमुने प्राप्त झाल्यानंतर त्याची नोंद **परिशिष्ट-२१** प्रमाणे तयार करण्यात आलेल्या नोंदवहीत घ्यावी. उत्पादकांची नोंदणी झाल्यानंतर आयुक्तालयाकडून प्रत्येक घटकाचा सीएमएल नंबर जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी, यांना कळविण्यात येतो. नोंदवहीत नोंदी घेतांना काढलेल्या नमून्याचा सीएमएल नंबर आयुक्तालयाने कळविल्याप्रमाणेच आहे याची खात्री करुन घ्यावी. नमून्याच्या पिशवीमधील **परिशिष्ट-१९** व फॉरवर्डिंग लेटरनुसार प्राप्त झालेल्या **परिशिष्ट-२०** मधील नमून्याचा तपशिल सारखाच आहे याची खात्री नोंदवहीत नोंद करण्यापूर्वी करावी.

- ७) सदरचा नमूना काढल्यानंतर जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी कृषि उपसंचालक (सिंचन), कृषि आयुक्तालय, शिवाजीनगर, पुणे-५ यांचेकडे प्रपत्र-२६ सह त्वरीत प्रतिनिधीसोबत पाठवावा. कृषि आयुक्तालयास असे नमुने प्राप्त झाल्यानंतर योग्य ते कोडींग करुन तपासणीसाठी योग्य त्या प्रयोगशाळेकडे पाठविण्यात येतील.

१९. मासिक प्रगती अहवाल

सर्व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी ठिबक व तुषार सिंचन संच बसविल्याचा व खर्चाचा अहवाल विहित प्रपत्रामध्ये दर महिन्याच्या १० तारखेपर्यंत आयुक्तालयास सादर करावा. मासिक प्रगती अहवालाचा नमूना सोबत **परिशिष्ट-२२** मध्ये जोडण्यात आला आहे. मासिक प्रगती अहवाल मासिक खर्चाच्या अहवालाशी मिळता जुळता असला पाहिजे.

२०. निधी

- १) केंद्र हिश्याचा निधी प्रकल्प संचालक आत्मा तथा जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांच्या आत्मा बँक खात्यावर इसीएस अथवा आरटीजीएस द्वारे आयुक्तालया मार्फत सरळरित्या जमा करण्यात येईल. राज्य हिश्याचा निधीदेखील त्याचा खात्यामध्ये जमा करण्यात यावा, जेणेकरुन योजनेतील खर्चाचा हिशोब व्यवस्थित ठेवता येईल.
- २) अनुदानाच्या वितरणासाठी जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांना प्राधिकृत करण्यात येत आहे. शासन निर्णय क्र. जिवायो-१००७/प्र.क्र.३९/ का-१४४४, दिनांक १६ फेब्रुवारी, २००८ नुसार त्यांनी सदर योजनेचा प्रतीमाही खर्चाचा तपशील व रोख प्रवाह (कॅश फ्लो) जिल्हाधिकारी यांच्याकडे नियमित सादर करावा.
- ३) या योजनेचे सुधारीत अंदाजपत्रक (४/८/९/१० माही) जिल्हा नियोजन व विकास मंडळास वेळेत सादर करावे.
- ४) केंद्र व राज्य शासनाकडून जिल्ह्याच्या सुक्ष्म सिंचनाच्या मंजुर वार्षिक आराखड्यांनुसार जिल्ह्याकरिता, ०.७५ टक्के निधी प्रशासकिय खर्चासाठी उपलब्ध करुन घ्यावा. केंद्र शासनाकडून उपलब्ध झालेल्या निधितून राज्यस्तरावर ०.२५ टक्के, निधी प्रशासकीय खर्चासाठी उपलब्ध करुन घ्यावा.

२१. उपयोगिता प्रमाणपत्र

- १) प्राप्त निधीचे उपयोगिता प्रमाणपत्र जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी विभागीय कृषि सहसंचालक यांचेमार्फत आयुक्तालयास सादर करावे. केंद्र शासनास सादर करण्यात येणारे आंग्लभाषिय उपयोगिता प्रमाणपत्र जीएफआर १९-अ नुसार सादर करण्यात यावे. या उपयोगिता प्रमाणपत्राचा नमूना सोबत **परिशिष्ट-२३** मध्ये जोडण्यात आलेला आहे.
- २) राज्य शासनास सादर करावयाच्या उपयोगिता प्रमाणपत्राचा नमूना **परिशिष्ट-२३** प्रमाणे राहिल. या प्रमाणपत्राच्या आधारे आयुक्तालयाकडून राज्याचे एकत्रित उपयोगिता प्रमाणपत्र केंद्र शासनास सादर करण्यात येईल.
- ३) उपलब्ध करुन दिलेला निधी तात्काळ खर्च करावा व त्याप्रमाणे उपयोगिता प्रमाणपत्र विहित अहवालासह सादर करावे. हे उपयोगिता प्रमाणपत्र सादर झाल्याशिवाय पुढील निधी वितरीत केला जाणार नाही. हे प्रमाणपत्र देताना मासिक खर्चाचे विवरणपत्राशी पडताळून पहाण्याची जबाबदारी जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांची राहिल.

२२. लेखा परिक्षीत उपयोगिता प्रमाणपत्र

- १) योजनेअंतर्गत प्राप्त होणा-या निधीचे लेखा परिक्षीत उपयोगिता प्रमाणपत्र आर्थिक वर्ष पूर्ण होताच केंद्र शासनास सादर करावयाचे आहे. याकरीता आत्मा (ATMA) खात्याकरीता नियुक्त केलेल्या सी.ए. मार्फत योजनेतील जमा-खर्चाचे सविस्तर लेखा परिक्षण करून घ्यावे. केंद्र व राज्य हिस्सा निधीचे लेखा परिक्षीत उपयोगिता प्रमाणपत्र स्वतंत्ररित्या आयुक्तालयास सादर करावे. याकरीता येणारा खर्च योजनेसाठी प्राप्त आकस्मिक निधीमधून भागविण्यात यावा.

२३. लाभार्थी यादी

- १) आर्थिक वर्ष पूर्ण होताच योजने अंतर्गत लाभार्थी शेतक-यांची संगणकीकृत यादी विहित प्रपत्रात केंद्र शासनास सादर करावयाची आहे. केंद्र शासनाने विहित केलेल्या आंग्लभाषीय प्रपत्राचा नमूना सोबत **परिशिष्ट-२४** प्रमाणे. आंग्लभाषीय लाभार्थी यादी तयार करण्यासाठी खाजगी सेवेचा वापर करण्यास हरकत नाही. याकरीता येणारा खर्च योजनेसाठी प्राप्त आकस्मिक निधीमधून भागविण्यात यावा. तयार करण्यात आलेल्या संगणकीकृत यादीची सीडी आयुक्तालयास सादर करावी व विभागाच्या वेबसाईटवर टाकावी.

संचालक, फलोत्पादन
महाराष्ट्र राज्य, पुणे

परिशिष्ट-१
प्रशासकीय मान्यतेसाठी प्रस्ताव

प्रति,
मा. जिल्हाधिकारी,

विषय :- राष्ट्रीय सूक्ष्म सिंचन अभियान सन २०१०-२०११
प्रशासकीय मान्यता मिळणेबाबत..

संदर्भ :-१. शा.नि.(नियोजन विभाग) जिवायो-१००७/प्र.क्र.३९/का-१४४४,दि.१६ फेब्रुवारी, २००८

----- जिल्ह्यामध्ये राष्ट्रीय सूक्ष्म सिंचन अभियान अंतर्गत सन ----- मध्ये राबविण्यास केंद्र व राज्य शासनाची प्रशासकीय मान्यता प्राप्त झालेली आहे. सदर योजनेमध्ये केंद्र शासनाचा हिस्सा ८० टक्के असून राज्य शासनाचा हिस्सा २० टक्के आहे. सन २०१०-२०११ मध्ये जिल्हाकरीता केंद्र हिस्स्याचा प्रथम हप्ता म्हणून रु. ----- लाख निधी दिनांक ----- रोजी मुक्त करण्यात आला आहे. योजना अंमलबजावणीच्या मार्गदर्शक सूचना संचालक फलोत्पादन यांचेकडून प्राप्त झालेल्या आहेत. राष्ट्रीय सूक्ष्म सिंचन अभियान अंतर्गत अंमलबजावणीकरिता उक्त केंद्र हिस्सा निधीस रु. ----- पूरक राज्य हिस्सा आवश्यक आहे. एकूण रुपये ----- निधीमधून खालीलप्रमाणे भौतिक/आर्थिक कार्यक्रम राबविण्याचे नियोजन आहे.

ठिबक सिंचन		तुषार सिंचन		ठिबक सिंचन प्रात्याक्षिके		प्रशासकीय १ टक्के प्रमाणे (रु.लाख)	एकूण	
भौतिक (हेक्टर)	आर्थिक (रु.लाख)	भौतिक (हेक्टर)	आर्थिक (रु.लाख)	संख्या	आर्थिक (रु.लाख)		भौतिक (हेक्टर)	आर्थिक (रु.लाख)

शासन निर्णय (नियोजन विभाग) जिवायो-१००७/प्र.क्र.३९/का-१४४४, दिनांक १६ फेब्रुवारी, २००८ नुसार या कार्यक्रम अंमलबजावणीस आपली प्रशासकीय मान्यता मिळावी ही विनंती.

प्रकल्प संचालक,आत्मा तथा
जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी

परिशिष्ट-२

राष्ट्रीय सूक्ष्म सिंचन अभियान अंतर्गत सन २०१०-२०११
प्रशासकीय मान्यता.

प्रशासकीय मंजूरी आदेश

- संदर्भ :- १.
२.
३.
४.

राष्ट्रीय सूक्ष्म सिंचन अभियान अंतर्गत ---- जिल्ह्यामध्ये सन २०१०-२०११ मध्ये राबविण्यास केंद्र व राज्य शासनाने प्रशासकीय मान्यता दिलेली आहे. योजना अंमलबजावणीस ८० टक्के प्रमाणे केंद्र शासनाने रु. ---- निधी मुक्त केलेला आहे. शासन निर्णय (नियोजन विभाग) जिवायो-१००७/ प्र.क्र.३९/का-१४४४, दिनांक १६ फेब्रुवारी, २००८ मधील मुद्दा क्र. ३.२ नुसार सदर योजना ----- जिल्ह्यात सन २०१०-२०११ मध्ये राबविण्यास प्रशासकीय मान्यता देण्यात येत आहे. तसेच योजना अंमलबजावणीस सन २० -२० मधील आर्थिक तरतूदीमधून खालील लेखाशिर्षातून रु. ----- निधी प्रकल्प संचालक, आत्मा तथा जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी ----- यांचेकडे मुक्त करण्यासाठी मान्यता देण्यात येत आहे. लेखाशिर्ष -----

जिल्हाधिकारी -----

परिशिष्ट -३

राष्ट्रीय सूक्ष्म सिंचन अभियान

राष्ट्रीय सूक्ष्म सिंचन अभियान अंतर्गत ठिबक व तुषार सिंचन संचास निश्चित केलेल्या दराच्या सर्वसाधारण शेतक-यांना ५० टक्के व अल्प-अत्यल्प भूधारक शेतक-यांना ६० टक्के अनुदान उपलब्ध होणार आहे. फळपीके, भाजीपाला, ऊस, कापूस इत्यादी पीकांचा समावेश करण्यात आला आहे. लाभ घेण्यासाठी शेतक-यांना तालुका कृषि अधिका-यांकडे दिनांक पर्यंत अर्ज करावा. अर्जाचा नमूना तालुका कृषि अधिकारी यांचेकडे उपलब्ध होईल.

संकेत स्थळ : www.mahaagri.gov.in

किसान कॉल सेंटर : १८००-१८०-१५५१

जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी

परिशिष्ट - ४

राष्ट्रीय सूक्ष्म सिंचन अभियान अंतर्गत अनुदान मागणीसाठी लाभार्थी शेतक-याने
करावयाच्या अर्जाचा नमूना

१. शेतक-याचे नाव :
२. वडिलांचे नाव :
३. पतिचे नाव (लाभार्थी स्त्री असल्यास) :
४. जात :
५. गावाचे नाव :
६. तालुका :
७. जिल्हा :
८. ज्या बँकेत खाते आहे त्या बँकेचे नाव, शाखा, खाते क्र. :
९. स्वतःचे नावे असलेले एकूण क्षेत्र (हे.) :
(८/अ उतारा जोडावा)
१०. ज्या क्षेत्रात सूक्ष्म सिंचन संच बसवावयाचा आहे त्या क्षेत्राचा सर्व्हे नंबर (७/१२ उतारा जोडावा.) :
११. यापूर्वी या शेतक-याने अथवा कुटुंबातील इतर व्यक्तित्ने सूक्ष्म सिंचन योजनेंतर्गत अनुदानाचा लाभ घेतला आहे काय? होय / नाही. असल्यास तपशील खालीलप्रमाणे द्यावा.
क्षेत्र ..... (हे.) :
पिकाचे नांव :
संच बसविल्याचे वर्ष :
१२. लागवड केलेली पिके :
१३. आवश्यक सूक्ष्म सिंचन पध्दती :
१४. संच कोणत्या पिकाकरीता आवश्यक आहे. :
१५. मुख्य पिकात आंतरपिक घेतले आहे काय? ...होय/नाही
असल्यास आंतरपिकाचे नाव / नावे :
१६. सिंचनाखालील एकूण क्षेत्र (हे.) :
१७. सिंचनासाठी उपलब्ध जलस्रोत :
जलस्रोत विहिर असल्यास :- ट्यूब वेल/ओपन वेल.
१८. विहिरीतील पाणी पातळीची खोली (मी.) :
१९. ट्यूब वेलची खोली (मी.) :
२०. पाण्याची गुणवत्ता प्रत (पाणी तपासणी अहवाल जोडावा) :

२१. प्रतिदिन विहिरीतून पाणी उपसण्याचा कालावधी (तास) :
२२. कॅनलद्वारे पाणी घेत असल्यास, पाणी साठविण्यासाठी व्यवस्था केलेली आहे काय? होय / नाही. :
असल्यास जलसाठ्याची लांबी x रुंदी x खोली (मी) :
२३. शेततळे उपलब्ध आहे काय? होय / नाही. :
असल्यास शेततळ्याची लांबी x रुंदी x खोली (मी) :
२४. जलस्रोत उपलब्ध नसल्यास काय व्यवस्था करणार ? :
२५. प्रतिदिन वीजेची उपलब्धता (तास) :
२६. वीज कोणत्या कालावधीत उपलब्ध असते ? :
२७. विद्युत पंपाची क्षमता (हॉर्स पॉवर) :
२८. डिझेल इंजिन असल्यास त्याची क्षमता (हॉर्स पॉवर) :
२९. जमिनीचे आकारमान (लांबी x रुंदी) :
३०. जमिनीची प्रतवारी : (मृद चाचणी अहवाल जोडावा) :
३१. जमिनीची खोली (सेंमी) :
३२. जमिनीतील पाण्याची पातळी (मी.) :

लाभार्थी शेतकऱ्याची स्वाक्षरी
संपूर्ण नाव :

अर्जासोबत खालील कागदपत्र जोडणे आवश्यक आहे.

१. जमिनीचा नकाशा, यामध्ये सर्व्हे नंबर व स्वतःचे नांव असलेल्या क्षेत्राचा उल्लेख करावा.
२. लाभार्थी शेतकऱ्याने (अविभाज्य कुटुंबातील व्यक्तीने) यापूर्वी केंद्र पुरस्कृत योजनेतर्गत सूक्ष्म सिंचनासाठी लाभ घेतला नसल्याबाबत प्रमाणपत्र
३. सूक्ष्म सिंचनाकरीता शेजारील शेतकऱ्यांकडून पाणी उपलब्ध करून घेणार असल्यास, शेजारच्या शेतकऱ्याचे संमतीपत्र .
४. पाणी व मृद तपासणी अहवाल.

परिशिष्ट-५

(कृषि अधिकारी व उत्पादकांचे प्रतिनिधी यांनी भरावयाची माहिती)
ठिबक / तुषार सिंचन संच उभारण्यासाठी पाणी व अश्वशक्ती उपलब्धतेविषयी प्रश्नावली

- १) अर्जदाराचे नाव -
- २) राहण्याचा पत्ता -
- ३) शेती कोणत्या भागात आहे त्याचा पत्ता व स.नं. -
- ४) शेतीचे क्षेत्र (एकूण हे.आर) -

	प्लॉट नं.१	प्लॉट नं.२	प्लॉट नं.३	प्लॉट नं.४
पिकाचे नाव				
पिकाखालील क्षेत्र (हे.आर)				
दोन झाडातील अंतर				
एकूण झाडांची संख्या				
मातीचा प्रकार				

५) ठिबक सिंचनाखाली आणावयाचे क्षेत्र -

६) शेतकऱ्याने उपयोगात आणवयाचा पाण्याचा स्रोत -

- १) उघड्यावरील विहिर
- २) कूपनलिका
- ३) पृष्ठभागावरील प्रवाह
- ४) इतर स्रोत
- ५) पाणी संचयन टाकी

७) उघड्यावरील विहिर/ट्युबवेल/बोअरवेल

- अ) पाण्याची खोली (मिटर)
- ब) पाण्याच्या उपलब्धतेविषयी पाहणी अहवालाचा हंगाम व दिनांक.
- क) ड्रॉडारून (मिटर)

टीप - ड्रॉ डारून - विहिरीवरील पंप सुमारे अर्धा ते एक तास चालवल्यानंतरची खोली व मूळ पाण्याची खोली यातील फरक.

- ड) आऊटलेटची जमिनीवरील उंची (मिटर)
- इ) पाण्याची उपलब्धता (लिटर्स/सेकंद)
- ई) पाण्याची उपलब्धता तपासणेसाठी वापरलेली पध्दत
- फ) पाणी उपसण्याचा एकूण कालावधी
- ब) पाण्याची स्थिर पातळी येईपर्यंत पाणी उपसण्याचा कालावधी.
- भ) पंपाचा प्रकार (विद्युत / डिझेल)

- म) पंपाची अश्वशक्ती
- प) आऊटलेटची साईज (व्यास)

८) जमिनीवरील प्रवाह/डोंगरी भागातील स्रोत

- अ) पाणी प्रवाहाचा दर (लिटर्स/सेकंद) (हंगामातील)
- ब) पाण्याचा प्रवाह मोजण्यासाठी वापरलेली पध्दती.
- क) पाणी संचयन टाकीची उपलब्धता आहे काय?
- ड) असल्यास संचयन टाकीची क्षमता.
- इ) पाणी संचयन टाकीमध्ये पाणी वळविण्यासाठी वापरलेले साधन.
- ई) सिंचन क्षेत्र व पाणी संचयन टाकी यांच्या उंचीतील सरासरी फरक.

९) कालव्याचे पाणी वापरणारी सिंचन टाकी -

- अ) शेतक-यांच्या शेताचे कालव्याच्या डिलीव्हरी ठिकाणापासूनचे अंतर.
- ब) पाणी संचयन टाकी बांधलेली आहे काय किंवा शेतकरी बांधणार आहे काय?
- क) असल्यास संचयन टाकीची क्षमता.
- ड) संचयन टाकीची जमिनीपासूनची उंची.
- इ) फेरा पध्दतीनुसार पाण्याची कालव्यातील उपलब्धता (आठवड्यातील एकूण दिवस/पंधरवड्यातील/महिऱ्यातील एकूण दिवस)
- ई) कालव्यातील पाणी संचयन टाकीपर्यन्त उचलण्यासाठी शेतक-याकडे उपलब्ध असलेला पंप (विद्युत/डिझेल)

- फ) पंपाची अश्वशक्ती

१०) पंपाविषयी सविस्तर माहिती -

- अ) पंप शेतक-यांच्या मालकीचा आहे काय?
- ब) असल्यास पंपाचा प्रकार.
- क) पंपाची अश्वशक्ती.
- ड) विद्युत पंप असल्यास विद्युत उपलब्धता (तास/दिवस)
- इ) डिझेल पंप असल्यास नजिकच्या डिझेल उपलब्धतेचे ठिकाण.
- ई) शेतकरी नवीन पंप घेण्यास उत्सुक आहे काय? (असल्यास हॉर्स पॉवर, मेक)
- फ) शेतक-यांच्या मालकीची इतर यंत्रे. (उदा. ट्रॅक्टर, ट्रेलर इत्यादी)

११) जवळपास उपलब्ध असलेले ठिबक सिंचन संच -

- अ) त्याच गावात बसविलेल्या ठिबक संचाची संख्या.
- ब) त्याबाबतीत ठिबक सिंचनाखालील क्षेत्र.
- क) बसविलेल्या ठिबक संचाच्या बाबतीत अडचणी.

अधिका-याचे नाव, पदनाम

१२. ठिबक सिंचनाखाली आणावयाच्या क्षेत्रासाठी पाण्याची गरज.

(लिटर्स प्रती दिवस X एकूण झाडे) किंवा (हेक्टरी पाण्याची गरज (लिटर्समध्ये) X एकूण क्षेत्र)

१३. एकूण पाण्याची उपलब्धता

१४. ठिबक सिंचनाखाली आणावयाच्या क्षेत्राची शिफारस (हेक्टर)

१५. उपलब्ध हॉर्स पॉवर

१६. आवश्यक हॉर्स पॉवर

१७. ठिबक सिंचनाखाली आणावयाच्या क्षेत्राची शिफारस (पंपाची क्षमता वाढवून घेण्याची आवश्यकता आहे किंवा कसे)

१८. पाणी संचयन टाकी बांधावयाची असल्यास त्याची क्षमता, आकारमान, जमिनीपासून उंची इ.

दिनांक -

ठिकाण -

उत्पादक कंपनी प्रतिनिधीची स्वाक्षरी नाव, हुद्दा

उत्पादक कंपनीचा शिक्का

परिशिष्ट - ६

ठिबक/तुषार संच बसविण्यासाठी प्राप्त झालेल्या अर्जाची पोहोच

पत्र क्र. / /२०
दिनांक:-

श्री. ----- राहणार ----- तालुका ----- जिल्हा ----- यांचा ----- पिकासाठी ठिबक/तुषार संच बसविण्यासाठी पूर्वसंमती पत्र देण्याबाबतचा अर्ज दिनांक ----- रोजी या कार्यालयास प्राप्त झाला. सध्या तालुक्यातील ठिबक/तुषार संच योजनेचे लक्षांक शिल्लक असल्यामुळे

१. आपल्या अर्जास पूर्वसंमती क्रमांक ----- देऊन अर्ज प्राप्त झाल्याची पोहोच देण्यात येत आहे.
२. लक्षांक शिल्लक नसल्यामुळे आपला अर्ज प्रतिक्षा यादीवर ठेवण्यात येत असून आपला प्रतिक्षा क्रमांक ----- आहे.

नवीन लक्षांक प्राप्त होताच आपल्या अर्जाचा प्रतिक्षा यादीतील अनुक्रमांकानुसार पूर्वसंमती देण्यासाठी विचार करण्यात येईल. पूर्व संमतीपत्र आपणास देण्यापूर्वी आपण ठिबक/तुषार सिंचन संच बसविल्यास आपले प्रकरण अनुदान अदागयीस पात्र राहणार नाही, याची नोंद घ्यावी.

तालुका कृषि अधिकारी
तालुका-----जिल्हा-----

परिशिष्ट - ७
पूर्वसंमतीपत्र

जा.क्र. -----
कार्यालय - तालुका कृषि अधिकारी, ----
ता. ----- जिल्हा -----
दिनांक -

प्रति,
श्री/श्रीमती-----
मु.पो.----- तालुका -----जिल्हा -----

आपला दिनांक ----- च्या अर्जाप्रमाणे आपले नावावर सर्व्हे नं./गट नं. --- मध्ये शेती असून एकूण क्षेत्र ८-अ प्रमाणे ---- हेक्टर आहे. त्यापैकी सर्व्हे नं./गट नं. --- मधील ---- हेक्टर क्षेत्रावर ---- या पिकासाठी केंद्र पुरस्कृत सूक्ष्म सिंचन योजना २० -२० मधून अनुदानावर ठिबक/तुषार सिंचन संच बसविण्यास पूर्वसंमतीपत्र देण्यात येत आहे.

सन २० -२० या वर्षासाठी आयुक्त, कृषि यांनी मान्यता दिलेल्या ठिबक/तुषार सिंचन संच उत्पादकांपैकी आपल्या पसंतीनुसार कोणत्याही उत्पादकाकडून संच बसविणे आवश्यक आहे. पूर्वसंमतीपत्र दिल्याच्या तारखेपासून एक महिन्याच्या आत संच बसवून व तो कार्यान्वीत करून सविस्तर प्रस्ताव या कार्यालयास सादर करणे आपणास बंधनकारक आहे. विहित मुदतीत संच न बसविल्यास पूर्वसंमतीपत्र रद्द समजण्यात येईल.

आपला प्रस्ताव मंजूर झाल्यास आपणास शासन निर्णयानुसार देय अनुदान उपलब्धतेनुसार देण्यांत येईल. सदरचे अनुदान आपल्या सूचनेप्रमाणे आपल्या नावाने धनादेशाद्वारे अदा करण्यांत येईल. आपणांस देय अनुदानाची रक्कम/देय कालावधी तसेच इत्यादी बाबी ठरविण्याचा अंतिम अधिकार शासनाचा राहिल.

तालुका कृषि अधिकारी,
-----ता. --- जि.-----

परिशिष्ट - ८

करारनामा

(उत्पादक किंवा त्यांच्या प्रतिनिधीने शेतक-याबरोबर करावयाचा)

मी ----- (ठिबक/तुषार सिंचन संचाचे राज्य शासन मान्यता प्राप्त उत्पादक) मे. ----- यांचे अधिकृत प्रतिनिधी असून खालील नमूद केलेल्या शेतक-याच्या शेतावर ठिबक/तुषार सिंचन संच पुरविला आहे व तो दिनांक ----- रोजी कार्यान्वीत करून दिलेला आहे.

१) शेतक-याचे नाव ----- गाव ----- ता. ----- जिल्हा -----

२) पीक ----- क्षेत्र(हेक्टर) ----- गट क्रमांक -----

३) देयक क्रमांक ----- दिनांक ----- रक्कम रुपये -----

१) मी उत्पादक कंपनीच्या वतीने हमी घेतो की, पुरविलेल्या ठिबक/तुषार सिंचन संचातील सर्व साहित्य कृषि आयुक्तालयाने ठरवून दिलेल्या निकषानुसार योग्य दर्जाचे आहे.

२) जमिनीचा उतार, मातीचा प्रकार, खोली, पाण्याची क्षारता, जमिनीचा सामू माती परिक्षण अहवाल इत्यादी तांत्रिक बाबी तपासून संच बसविण्याचा आराखडा तयार करण्यात आला आहे. ठिबक सिंचन संच व्यवस्थित कार्यान्वित राहण्यास कोणतीही तांत्रिक चूक राहिलेली नाही.

३) बसविलेल्या ठिबक सिंचन संचाची तपासणी केली असून सर्व ठिकाणी समान दाबाने पाणी मिळत आहे.

४) संचात बसविलेले साहित्य बीआयएस मार्कचेच व आयुक्त, कृषि यांच्याकडे माझ्या कंपनीने दिलेल्या मेकचेच आहेत.

५) शेतक-यास ठिबक/तुषार सिंचन संच कसा चालवायचा या बाबतचे प्रशिक्षण दिनांक ----- रोजी दिले आहे. संच व्यवस्थित कार्यान्वित राहण्यासाठी शेतक-यांच्या शेतास नियमित भेटी देण्यात येतील. तसेच “विक्रीनंतरची सेवा” देण्यात येईल.

६) संच तीन वर्षांच्या कालावधीत व्यवस्थित कार्यान्वित राहण्यासाठी कंपनीकडील तांत्रिक प्रतिनिधी शेतक-याच्या शेतास दर महिन्यात किमान एकदा नियमित भेटी देईल. तसेच उत्पादक कंपनीमार्फत जिल्ह्याकरीता जे विक्रीपश्चात सेवा केंद्र सुरु केलेले आहे त्यामार्फत **विक्रीनंतरची सेवा** देण्यात येईल.

७) शेतक-याची संच चालविण्याबाबतची तक्रार मला प्राप्त झाल्यास माझ्याकडील प्रतिनिधी तक्रार मिळाल्याच्या सात दिवसांच्या आत प्रत्यक्ष शेतावर भेट देवून शेतक-याची अडचण ७ दिवसांच्या आत सोडविल.

८) ठिबक/तुषार सिंचन संच कसा चालवावा, प्रत्येक घटकाची कोणती निगा राखावी याबाबतची माहिती असलेली मराठी पुस्तिका शेतक-यास संच कार्यान्वीत झाला त्यावेळी दिली आहे.

९) मी सदर ठिबक/तुषार सिंचन संचाचा कोणताही घटक तांत्रिक दृष्टीने खराब झाला असेल तर तो तीन वर्षांच्या कालावधीपर्यंत कंपनी बदलून देईल. (Performance Guarantee) या कालावधीत आराखड्यात दोष असल्याच्या कारणामुळे, पाण्याची उपलब्धता माझ्या मुख्यमापनानुसार चुकल्यामुळे किंवा इतर तांत्रिक कारणामुळे संच नाकाम झाल्यास मी शेतक-यास संचाची किंमत परत करण्यास बांधील आहे.

१०) संचाच्या निरनिराळ्या भागाचे आयुष्य ५ वर्षांचे राहिल. (Warranty Period) आम्ही पुरविलेला ठिबक सिंचन संच तो कार्यान्वीत झाल्यापासून पाच वर्षांपर्यंत वेगवेगळ्या घटकांच्या उत्पादनातील दोष किंवा कमी दर्जाची असल्यामुळे संच नाकाम झाल्यास त्यातील घटक / साहित्य विनामूल्य बदलून देऊ.

११) संच कर्यान्वीत केलेल्या दिवसापासून संचाची देखभाल व निगा राखण्याच्या संदर्भात तीन रासायनिक प्रक्रिया (आम्ल व क्लोरीन) मोफत करुन देण्यात येतील.

या मुदतीत लाभार्थी शेतक-यांची जबाबदारी खालीलप्रमाणे राहिल.

१. दिलेल्या सुचनांनुसार फिल्टरची वेळोवेळी व नियमित स्वच्छता करणे.
२. संपूर्ण संचाचे नियमितपणे फ्लर्शींग करेल.
३. जमिनीची वापसा स्थिती कायम योग्य राहण्यासाठी दिलेल्या सुचनांप्रमाणे चालविणे.
४. संचाची योग्य निगा व जोपासना राखण्यासंदर्भात संबंधीत उत्पादकांनी दिलेल्या तांत्रिक सूचनांचे योग्य पालन करणे.
५. शेवाळ, क्षार इत्यादी कारणामुळे ड्रीपर्स/इमीटर्स बंद होऊ नयेत यासाठी उत्पादकांनी सुचविल्याप्रमाणे क्लोरीन व आम्ल प्रक्रिया करणे.

वरीलप्रमाणे उत्पादक व लाभार्थी शेतक-यांमध्ये जबाबदारी पार पाडताना वाद निर्माण झाल्यास मा. आयुक्त, कृषि यांचा निर्णय अंतिम व संबंधीतांवर बंधनकारक राहिल. आयुक्तांच्या निर्णयाशी समाधान न झाल्यास दोन्ही पक्षाला तक्रारीचे निराकरण करण्याकरीता ग्राहक मंच किंवा इतर न्याय कार्यप्रणाली वापरण्याचा अधिकार राहिल.

स्थळ :

दिनांक :

उत्पादक कंपनीचा अधिकृत प्रतिनिधी -----

लाभार्थी शेतक-याची स्वाक्षरी

प्रतिनिधीचे पदनाम: उत्पादक कंपनीचा शिक्का.

साक्षीदार - १) श्री./श्रीमती ----- स्वाक्षरी / अंगठा, २) श्री./श्रीमती ----- स्वाक्षरी / अंगठा

टिप :- सदरचा करारनामा हा रुपये ५०/- च्या स्टॅम्प पेपरवर तालुका कृषि अधिका-यासमोर केलेला असावा.

परिशिष्ट - १

शेतक-याने उत्पादक/वितरकास संचाची अदा केलेली रक्कम व अनुदान अदायगीबाबत विकल्प

१) अदा केलेली रक्कम

दिनांक	धनादेश/धनाकर्ष क्रमांक	बँकेचे नांव	रक्कम रुपये	रोख रकमेची पावती क्रमांक	रक्कम

२) अनुदान अदायगीबाबत विकल्प

२.१ मी खाली स्वाक्षरी करणार श्री. ----- मु.पो. ----- तालुका ----- जिल्हा ----- लिहून देतो की, मी सन २०१०-२०११ मध्ये दिनांक ----- रोजी ----- या वितरकामार्फत -----या उत्पादकाचा ठिबक/तुषार सिंचन संच खरेदी करून बसविला आहे. मला वितरकाचे/ उत्पादकाचे एकूण रु.----- रक्कमेचे बिल प्राप्त झालेले आहे. या बिलाची वरीलप्रमाणे संपूर्ण रक्कम वितरक/उत्पादकास अदा केलेली आहे. यास्तव मला अनुज्ञेय असणारे सर्व अनुदान माझ्या नावे धनादेशाद्वारे मिळावे.

किंवा

२.२ मी खाली स्वाक्षरी करणार श्री. ----- मु.पो. ----- तालुका ----- जिल्हा ----- लिहून देतो की, मी सन २०१०-२०११ मध्ये दिनांक -----रोजी ----- या वितरकामार्फत ----- या उत्पादकाचा ठिबक/तुषार सिंचन संच खरेदी करून बसविला आहे. मला वितरकाचे/ उत्पादकाचे एकूण रु.-----रक्कमेचे बिल प्राप्त झालेले आहे. या बिलापैकी वरील प्रमाणे ५० टक्के किंवा त्यापेक्षा कमी रक्कम मी वितरक/उत्पादकास अदा केलेली आहे. यास्तव मला अनुज्ञेय असणारे सर्व अनुदान ----- उत्पादकास धनादेशाद्वारे अदा करण्यास माझी कोणतीही हरकत नाही.

किंवा

२.३ मी खाली स्वाक्षरी करणार श्री. ----- मु.पो. ----- तालुका ----- जिल्हा ----- लिहून देतो की, मी सन २०१०-२०११ मध्ये दिनांक -----रोजी ----- या वितरकामार्फत ----- या उत्पादकाचा ठिबक/तुषार सिंचन संच खरेदी करून बसविला आहे. मला वितरकाचे/ उत्पादकाचे एकूण रु.-----रक्कमेचे बिल प्राप्त झालेले आहे. या बिलापैकी मी ५० टक्के पेक्षा जास्त रक्कम उत्पादक/वितरकास अदा केलेली आहे. यास्तव मला अनुज्ञेय असलेल्या अनुदानापैकी रुपये ----- माझे नावे व रुपये ----- उत्पादकास रु. ----- धनादेशाद्वारे अदा करण्यात यावी. याबाबत मी व उत्पादक/वितरक यांनी हिशोबाचा ताळमेळ घातलेला आहे.

किंवा

२.४ मी खाली स्वाक्षरी करणार श्री. ----- मु.पो. ----- तालुका ----- जिल्हा ----- लिहून देतो की, मी सन २०१०-२०११ मध्ये दिनांक -----रोजी ----- या वितरकामार्फत ----- या उत्पादकाचा ठिबक/तुषार सिंचन संच खरेदी करून बसविला आहे. मला वितरकाचे/ उत्पादकाचे एकूण रु.-----रक्कमेचे बिल प्राप्त झालेले आहे. याकरिता मी ----- बँक, शाखा ----- कडून रु ----- इतके कर्ज घेतलेले आहे. यास्तव मला अनुज्ञेय असलेली संपूर्ण अनुदान रक्कम सदरील बँकेमधील माझ्या कर्ज खात्यावर धनादेशाद्वारे परस्पर जमा करण्यास माझी हरकत नाही.

दिनांक :-

साक्षीदाराचे नाव व स्वाक्षरी

१) .....

शेतक-याची सही

संपूर्ण नाव

२) .....

परिशिष्ट - १०

अनुदान प्रस्ताव प्राप्त झाल्याची पोहोच

पत्र क्र. / /२०

दिनांक:-

श्री. ----- राहणार ----- तालुका ----- जिल्हा -----
यांचा ----- पिकासाठी सन ----- वर्षात ठिबक/तुषार संच बसविला आहे. अनुदान
अदायगीसाठीचा प्रस्ताव या कार्यालयास दिनांक ----- रोजी प्राप्त झाला आहे. प्राप्त अर्जाची
नोंद कार्यालयीन रजिष्टर पान क्रमांक ----- वरील यादी क्रमांक ----- अन्वये दर्शविण्यात आला
आहे.

तालुका कृषि अधिकारी
तालुका-----जिल्हा-----

परिशिष्ट - ११

सूक्ष्म सिंचन प्रस्तावाची नोंदवही

मंडल ----- तालुका ----- जिल्हा -----

अ. क्र.	शेतक-याचे नाव	गाव व पत्ता	ठिबक		तुषार		प्राप्त प्रस्तावाची तारीख	डिलीव्हरी चलनाची तारीख
			पिकाचे नाव	क्षेत्र हेक्टर	पिकाचे नाव	क्षेत्र हेक्टर		
१	२	३	४	५	६	७	८	९

मोका तपासणी दिनांक	मोका तपासणी करणा-या अधिका-याचे नाव	प्रस्ताव वरिष्ठ कार्यालयाकडे शिफारशीसह पाठविल्याची तारीख	अनुदान अदायगीची तारीख	अनुदान रक्कम रुपये	शेरा
१०	११	१२	१३	१४	१५

तालुका कृषि अधिकारी/
उप विभागीय कृषि अधिकारी
तालुका ---- जिल्हा -----

परिशिष्ट - १२

करारनामा

(आयुक्त, कृषि व उत्पादक यांचेबरोबर करावयाचा)

मी खाली स्वाक्षरी करणार मे. ----- करारनामा करुन देतो की, राज्य शासनाने सन २०१०-२०११ मध्ये केंद्र पुरस्कृत योजनेअंतर्गत सूक्ष्म सिंचन संच पुरविण्यास मला/आम्हाला मान्यता दिलेली आहे. आयुक्त, कृषि, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना शासन निर्णयानुसार प्राप्त झालेल्या अधिकारानुसार त्यांनी घालून दिलेल्या खालील अटी व शर्ती आम्हाला मान्य आहेत.

- १) शेतक-यांच्या जमिनीच्या पृथःकरणानुसार व पाणी तपासलेल्या निष्कर्षानुसार शेतावर बसविलेला सूक्ष्म सिंचन संच किमान तीन वर्ष कार्यान्वीत राहिल, याची Performance Guarantee देतो.
- २) शेतक-यास सूक्ष्म सिंचन संच बसविण्याचे प्रशिक्षण देणे व उत्पादकांच्या प्रतिनिधीने वेळोवेळी शेतक-यांच्या संचास भेट देणे, आम्हाला मान्य आहे. प्रथम वर्षी किमान प्रत्येक महिन्यात एकदा शेतक-यांच्या तक्रारीचे निराकरण ७ दिवसाच्या आत करणे.
- ३) शेतक-याच्या तक्रारीचे निराकरण तात्काळ करणे.
- ४) सूक्ष्म सिंचन संच चालविण्याच्या तांत्रिक बाबींची मराठीतून माहिती असलेली पुस्तिका शेतक-यास संच कार्यान्वीत करतानाच देणे.
- ५) आमची कंपनी संपूर्ण संचातील एक/दोन/तीन बाबींची उत्पादक आहे. आमचेकडे संचातील उत्पादक बाबींसाठी बीआयएस प्रमाणपत्र आहे. संचातील ज्या बाबी आम्ही उत्पादीत करीत नाही त्या बाबींसाठी बीआयएस प्रमाणपत्र किंवा ब्रॅन्ड नेम वापरण्यास मान्यता दिलेली आहे. आम्ही त्याच ब्रॅन्डनेमच्या साहित्यांचा वापर करणार असून त्याकरीता जबाबदार आहे.
- ६) शेतक-यांशी करण्यात येणा-या करारनामा प्रपत्र-९ मध्ये नमूद केलेल्या अटी व शर्ती मला मान्य राहतील.
- ७) शेतक-यांच्या शेतावर बसविलेला सूक्ष्म सिंचन संचाच्या निरानिराळ्या भागाचे आयुष्य किमान १० वर्षे (Warranty Period) राहिल, याची मी हमी घेतो.
- ८) कंपनीने नेमलेल्या वितरकाकडून शेतक-यांची कसल्याही प्रकारची फसवणूक होणार नाही, याची मी हमी देतो. नेमण्यात आलेल्या अधिकृत वितरकांची यादी मी जिल्हा स्तरावरील क्षेत्रिय अधिका-यांना उपलब्ध करुन दिली आहे. हे वितरक माझ्या कंपनीचे सूक्ष्म सिंचन योजनेकरीता अधिकृत प्रतिनिधी आहेत.
- ९) शासन निर्णय दिनांक ०९ मार्च, २००१ मध्ये उल्लेख असल्याप्रमाणे या वर्षापासून सूक्ष्म सिंचन संचाच्या घटकांची तपासणी करण्यात येणार आहे, याची मला/आम्हाला जाणीव आहे.
- १०) उत्पादन करणाच्या प्रत्यक्ष जागेवरुन/वितरकाकडील गोडाऊनमधून/शेतक-यांच्या शेतावरुन सूक्ष्म सिंचन संचाच्या तपासणी करावयाच्या घटकाचे नमुने काढण्यास माझी/आमची हरकत असणार नाही व अशा काढलेल्या नमुन्याबद्दल कोणत्याही प्रकारचे शुल्क शासनास मी/आम्ही मागणार नाही. तसेच शेतक-याच्या शेतावरुन नमुने काढले गेल्यास तेवढ्याच घटकांचा विनामुल्य पुरवठा करण्यात येईल.

११) आमच्या कंपनीच्या उत्पादनातील काढलेले नमुने तपासणीमध्ये अपात्र/दोषी ठरल्यास आमच्याविरुद्ध प्रशासकीय कारवाई मा. आयुक्त, कृषि करतील व त्यांचा निर्णय मला/आम्हावर बंधनकारक राहिल.

१२) शेतक-याने केलेल्या तक्रारीचे निराकरण विहित वेळेत न केल्यास तसेच कृषि विभागाच्या संबंधित अधिका-यांनी तपासणीच्यावेळी दिलेल्या सुचनांचे पालन न केल्यास आणि निदर्शित केलेल्या त्रुटींची पूर्तता न केल्यास आमच्याविरुद्ध योग्य ती प्रशासकीय कारवाई करण्यात येईल. सुचना देऊनही त्रुटींची दखल न घेतल्यास उत्पादकाचे नाव काळ्या यादीत टाकण्यात येईल, याची मला/आम्हाला जाणीव आहे.

वरील करारनामा मी संपूर्ण जाणीवपूर्वक व कुठल्याही दबावाखाली न येता पूर्ण विचारांती करुन देत आहोत.

स्थळ :

दिनांक :

स्वाक्षरी

नाव व पदनाम

कंपनी सिल

टीप : सदर करारनामा रु. ५०/- च्या स्टॅम्पपेपरवर नोटरी यांच्या समक्ष स्वाक्षांकित करुन सादर करावा.

विक्रीपश्चात सेवा केंद्राचा तपासणी अहवाल

१. ठिबक / तुषार सिंचन संच उत्पादक कंपनीचे नाव.
२. विक्रीसेवा केंद्र कार्यालयाचा पत्ता (दूरध्वनी क्रमांकासह)
३. विक्रीसेवा केंद्रामध्ये उत्पादकातर्फे नियुक्ती केलेल्या अधिका-याचे नाव व शैक्षणिक अर्हता. (नियुक्ती आदेशाची प्रत जोडावी)
४. भेटीच्यावेळी संबंधीत सर्व्हिस इंजिनअर उपस्थित होते किंवा कसे?
५. माती/पाणी परीक्षण करून घेण्यात येणारी शासकीय प्रयोगशाळा व त्याबाबतच्या अहवालाची नोंदवही.
६. शेतक-यांना पुरविण्यात येणा-या कार्ड व कूपन बाबत स्वतंत्र रजिस्टर ठेवण्यात आले आहे काय?
७. असल्यास तपासणी अधिका-याने रजिस्टर प्रमाणीत केले आहे काय?
८. आम्ल/अल्कली प्रक्रिया देण्यात येतात काय?
९. विक्रीपश्चात सेवा केंद्रात ठिबक सिंचन संचाचे सुटे भाग उपलब्ध आहेत काय?
१०. शेतक-यांच्या तक्रारीबाबत स्वतंत्र रजिस्टर ठेवण्यात आले आहे काय?
११. शेतक-यांच्या तक्रारीचे निवारण करण्यात येते काय?
१२. मागील वर्षी हे केंद्र होते काय? असल्यास पूर्वी तपासणी झाल्याचा दिनांक व तपासणी अधिकारी यांचे नाव व हुद्दा.
१३. पूर्वी तपासणी झाली असल्यास टिपणीतील उणिवांची पूर्तता केली आहे काय?
१४. संचासोबत मराठी भाषेतील माहिती पुस्तिका पुरविण्यात येते काय? असल्यास पुरविलेल्या पुस्तिकेची प्रत जोडावी.
१५. उत्पादकामार्फत लाभार्थीचे प्रशिक्षण कार्यक्रम आयोजन करण्यात येतात काय? असल्यास यापूर्वीच्या कार्यक्रमाचा तपशिल.
१६. विक्रीसेवा केंद्रास मान्यता देण्यात यावी किंवा नाही याबाबत स्पष्ट अभिप्राय.

जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी
जिल्हा -----

परिशिष्ट - १४

ठिबक सिंचन संच - मोका तपासणी प्रपत्र

शेतक-याचे नाव ----- स.नं. ----- गाव ----- तालुका ----- जिल्हा -----
निरीक्षण दिनांक -----

अ.क्र.	बाब	बीलाप्रमाणे		प्रत्यक्षात	
		बीआयएस/ सीएमएल नं./ ब्रॅन्ड नेम	मी./ संख्या	बीआयएस/ सीएमएल नं./ ब्रॅन्ड नेम	मी./ संख्या
१	सर्व्हे नंबर				
२	पिकाचे नाव				
३	पाण्याच्या स्रोतचे अंतर				
४	मेन - लांबी व्यास				
५	सबमेन - लांबी व्यास				
६	लॅटरल - लांबी व्यास (मी.मी)				
७	ड्रीपर - ऑनलाईन, इनलाईन				
८	फिल्टर - स्क्रीन, सॅन्ड				
९	बायपास असेंब्ली				
१०	कंट्रोल फ्लश व्हॉल्व्ह				
११	ड्रीपरचा डीसचार्ज लॅटरलच्या सुरुवातीस व शेवटी एक तासापूर्वी व नंतर				
१२	लॅटरलमधील प्रेशर/दाब समान/असमान				
१३	ड्रीपरची संख्या अ) प्रत्यक्ष ब) डिझाईनप्रमाणे आवश्यक				
१४	इनलाईनसाठी इनलाईन पाईप वर्ग				
१५	इतर जोडणीसाहित्य				
१६	विशेष शेरा (मार्गदर्शक सूचना परिच्छेद अन्वये या प्रपत्राच्या मागे लिहावे व त्यावर हुद्दा लिहून स्वाक्षरी करावी)				

प्रमाणपत्र

मी मंडळ/तालुका/उपविभागीय कृषि अधिकारी, ----- ता. ----- जि. ----- प्रमाणीत करतो की, वरीलप्रमाणे मोका तपासणी केलेली असून ती वस्तुस्थितीदर्शक आहे. सदर प्रकरण अनुदानास पात्र आहे.

स्वाक्षरी

शेतकरी

स्वाक्षरी

(अधिका-याचे संपूर्ण नाव)

मंडळ/तालुका/उपविभागीय कृषि अधिकारी

परिशिष्ट - १५
तुषार सिंचन संच - मोका तपासणी प्रपत्र

शेतक-याचे नाव ----- स.नं. ----- गाव ----- तालुका ----- जिल्हा -----
निरीक्षण दिनांक -----

अ.क्र.	बाब	बीलाप्रमाणे		प्रत्यक्षात	
		परिमाण	संख्या	परिमाण	संख्या
१	स्प्रिंकलर पाईप (६ मि. दाब २.५ कि/चौ.सें.मी. आयएस १४१५१ (पार्ट-१) (क्लास-२) १९९४ किंवा अॅल्युमिनियम पाईप मेन लाईन कपलरसह (आयएस-७०९२ प्रमाणे)				
२	नोजल / स्प्रिंकलर (गन मेटल) आयएस-१२२३२, पार्ट-१, १९८७ प्रमाणे किंवा अॅल्युमिनियम पाईप स्प्रिंकलर कपलरसह				
३	रायझर पाईप (किमान २.५ फुट) किंवा रायझर क्विक कपलर				
४	बॅंड (९० डिग्री) किंवा रायझर क्विक कपलर कनेक्टर				
५	स्प्रिंकलर बेस बॅटन अॅक्सेसरीसह किंवा नोजल/स्प्रिंकलर (गन मेटल) आयएस-१२२३२, पार्ट-१, १९८७ प्रमाणे				
६	एन्ड प्लग				
७	पंप कनेक्टिंग निपल/स्कूड कपलर				
८	प्रेसर गेज				
	बेन्ड (९० डिग्री)				
	मेटॅलीक सॅडल/बॅटन				
९	विशेष शेरा (मार्गदर्शक सूचना परिच्छेद- --- अन्वये या प्रपत्राच्या मागे लिहावे व त्यावर हुद्दा लिहून स्वाक्षरी करावी)				

प्रमाणपत्र

मी मंडळ/तालुका/उपविभागीय कृषि अधिकारी, ----- ता. ----- जि. ----- प्रमाणीत करतो की, वरीलप्रमाणे मोका तपासणी केलेली असून ती वस्तुस्थितीदर्शक आहे. सदर प्रकरण अनुदानास पात्र आहे.

स्वाक्षरी

शेतकरी

स्वाक्षरी

(अधिका-याचे संपूर्ण नाव)

मंडळ/तालुका/उपविभागीय कृषि अधिकारी

परिशिष्ट - १६
ठिबक/तुषार सिंचन संच अनुदानासाठी निधीची मागणी
अ) ठिबक संच

अ. क्र.	वर्ष	तालुका	लाभार्थ्याचे नाव	पीक	अंतर	क्षेत्र (हेक्टर)	खर्च	अनुदानाची रक्कम		
								केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९		

ब) तुषार संच

अ. क्र.	वर्ष	तालुका	लाभार्थ्याचे नाव	पीक	अंतर	क्षेत्र (हेक्टर)	खर्च	अनुदानाची रक्कम		
								केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९		

एकूण अनुदानाची लागणारी रक्कम (अ + ब) = रु. -----

यापूर्वी मंजूर केलेले अनुदान = रु. -----

प्रमाणित करण्यात येते की,

१. वरील प्रमाणे मागणी केलेल्या तुषार/ठिबक संचांना पूर्वसंमतीपत्रे देण्यात आलेली आहेत.
२. उपरोक्त माहिती तपासली असून मागणी केलेल्या अनुदानाची रक्कम आयुक्तालयाच्या मार्गदर्शक सुचनांप्रमाणे बरोबर आहे. त्याचप्रमाणे इतर कोणत्याही योजनांतर्गत या संचांना अनुदान अदा करणेत आलेले नाही.
३. मागणी करण्यात आलेली रक्कम ही परिपूर्ण प्राप्त झालेल्या प्रस्तावानुसार व तपासणीनंतर सादर करण्यात आलेली आहे.
४. अनुदानाचे वाटप आयुक्तालयाच्या मार्गदर्शक सुचनांनुसार करण्यात येईल.

उपविभागीय कृषि अधिकारी

प्रत,

तालुका कृषि अधिकारी

जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी कार्यालयामार्फत प्राप्त होणारे धनादेश हे उपरोक्त तपशिलानुसार आहेत यांची खातरजमा करून संबंधीत सजाच्या कृषि सहाय्यकामार्फत तीन दिवसात लाभार्थीस अदा करून त्याची एकत्रित लेखी पोहोच या कार्यालयास सात दिवसात सादर करावी.

परिशिष्ट - १७
क्षेत्रिय तपासणी

योजना :- राष्ट्रीय सूक्ष्म सिंचन अभियान अंतर्गत - सन २०१०-२०११

तपासणी अधिका-याचे नाव व पदनाम -

अ. क्र.	मापदंडाप्रमाणे क्षेत्रिय तपासणीचा तपशील					
	तपासणी करावयाचे संच		चालू महिन्यात तपासणी केलेले संच		प्रागतीक तपासणी केलेले संच	
	ठिबक	तुषार	ठिबक	तुषार	ठिबक	तुषार
१	२	३	४	५	६	७

स्वाक्षरी

नाव व पदनाम

परिशिष्ट - १८

ठिबक / तुषार संच घटकांचा नमुना परिमाण

अ.क्र.	ठिबक/तुषार घटकाचे नाव	आयएस क्रमांक	आवश्यक असणारे परिमाण मीटर/संख्या
१	लॅटरल	१२७८६	५ मीटर
२	इमीटर (ड्रीपर)	१३४८७	५० नंबर्स
३	इमिटींग पाईप (इनलाईन)	१३४८८	३० मीटर
४	एचडीपीई पाईप	१४१५१	५ मीटर

परिशिष्ट - १९

(काढलेला नमूना सील करण्यापुर्वी पिशवीत टाकावे)

- १) नमूना घटकाचे नाव :
- २) नमूना घटकाचा बीआयएस नंबर :
- ३) नमूना घटकाचा बॅच नंबर :
- ४) नमूना घटकाचा सीएमएल नंबर :
- ५) नमूना घटकाचा क्लास नंबर (लॅटरल/इमिटींग पाईप) :
- ६) नमूना घटकाची कॅटेगरी (ड्रीपर/इमिटींग पाईप) : ए किंवा बी
- ७) नमूना घटकाचा टाईप (प्रकार मीमी) (लॅटरल/इमिटींग पाईप):
- ८) नमूना घटकाचा डिस्चार्ज (ड्रीपर/इमिटींग पाईप) : २ / ४ / ८ एल.पी.एच.
- ९) नमूना घटकाचा प्रकार (ड्रीपर/इमिटींग पाईप) : रेग्युलेटेड किंवा नॉन रेग्युलेटेड
- १०) नमूना घटकाचे परिमाण (मीटर/संख्या) :
- ११) नमूना काढल्याचा दिनांक :
- १२) नमूना कोठून काढला? (शेतक-याच्या शेतातून/
वितरकाकडून/फॅक्टरी/गोडावूनमधून) :
- टीप : (अनावश्यक मजकूरन खोडावा)

अधिका-याची स्वाक्षरी व हुद्दा

परिशिष्ट - २०

(कृषि आयुक्तालयास नमुना सादर करताना पत्रासोबत जोडावे)

- १) नमूना काढणा-या अधिका-याचे नाव व हुद्दा :
  - २) फॅक्टरी/डीलर/शेतक-याचे नाव :
  - ३) नमूना घटकाचे नाव :
  - ४) नमूना घटकाचा बीआयएस नंबर :
  - ५) नमूना घटकाचा बॅच नंबर :
  - ६) नमूना घटकाचा सीएमएल नंबर :
  - ७) नमूना घटकाचा क्लास नंबर (लॅटरल/इमिटींग पाईप) :
  - ८) नमूना घटकाची कॅटेगरी (ड्रीपर/इमिटींग पाईप) : ए किंवा बी
  - ९) नमूना घटकाचा टाईप (प्रकार मीमी) (लॅटरल/इमिटींग पाईप):
  - १०) नमूना घटकाचा डिस्चार्ज (ड्रीपर/इमिटींग पाईप) : २ / ४ / ८ एल.पी.एच.
  - ११) नमूना घटकाचा प्रकार (ड्रीपर/इमिटींग पाईप) : रेग्युलेटेड किंवा नॉन रेग्युलेटेड
  - १२) नमूना घटकाचे परिमाण (मीटर/संख्या) :
  - १३) नमूना काढल्याचा दिनांक :
  - १४) नमूना घेतल्याचे गाव / सर्व्हे नंबर :
  - १५) अधिका-याची सही :
  - १६) प्रतिनिधीचे नाव व सही :
  - १७) नमुन्याचा रेकॉर्ड क्रमांक :
- टीप : (अनावश्यक मजकूर खोडावा)

अधिका-याची स्वाक्षरी व हुद्दा

परिशिष्ट - २१
नमूना तपासणी नोंदवही

नमूना काढणारे अधिकारी	नमूना काढल्याचा दिनांक	नमून्यांचा तपशिल					कृषि आयुक्तालयास तपासणीसाठी पाठवलेले		तपासणी अहवाल		
		घटक	उत्पादक	बच क्रमांक	सीएमएल क्रमांक	क्लास	पत्र क्रमांक	दिनांक	दिनांक	प्रमाणित	अप्रमाणित
१	२	३	४	५	६	७	९	१०	११	१२	१३

परिशिष्ट - २३

उपयोगिता प्रमाणपत्र २०१० -२०११

योजना :- राष्ट्रीय सूक्ष्म सिंचन अभियान अंतर्गत - सन २०१० -२०११

प्रमाणित करण्यात येते की, राष्ट्रीय सूक्ष्म सिंचन अभियान अंतर्गत केंद्र शासन व जिल्हा नियोजन मंडळाकडून सन २०१० -२०११ या वर्षात खालीलप्रमाणे अनुदान प्राप्त व खर्च झाले.

(रु.लाखात)

अ.क्र.	राष्ट्रीय सूक्ष्म सिंचन अभियान अंतर्गत					
	केंद्र हिस्सा		राज्य हिस्सा (जिल्हा नियोजन व विकास मंडळ)		एकूण	
	प्राप्त	खर्च	प्राप्त	खर्च	प्राप्त	खर्च
१	२	३	४	५	६	७

प्रमाणित करण्यात येते की, उपरोक्त प्राप्त निधी ज्या प्रयोजनाकरीता मंजूर होता त्याच प्रयोजनाकरीता वापरण्यात आला असून त्याची पडताळणी करण्यात आलेली आहे. सदर उपयोगिता प्रमाणपत्रात दर्शविण्यात आलेली खर्चाची आकडेवारी अंतिम मासिक प्रगती अहवालात व मासिक खर्चाच्या अहवालात देण्यात आलेल्या आकडेवारीशी मिळती-जुळती आहे.

जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी

जिल्हा -----

परिशिष्ट – २४

DETAILS OF FARMERS WHERE MI SYSTEMS HAVE BEEN INSTALLED SINCE _____ UNDER MI SCHEME

Sr No	District	Tahsil	Village	Farmers Name	Crop	Plant spacing (mxm)	Area for which subsidy availed (ha)
1	2	3	4	5	6	7	8

Drip / Sprinkler	Date of receipt of application	Date of installation of system	Total system cost (Rs)	Subsidy amount released to			Chaque No & date	Name of system Manufacturer
				Farmer	Manufacture	Bank		
9	10	11	12	13	14	15	16	17

प्रपत्र

राष्ट्रीय सूक्ष्म सिंचन अभियान सन २०१०-११ चा केंद्र व राज्य हिश्यासह एकूण आर्थिक कार्यक्रम (रु.लाख)

अ. क्र.	जिल्हा	सन १०-११ करीता एकूण आर्थिक कार्यक्रम
१	२	३
१	ठाणे	२३.२९
२	रायगड	१०.८४
३	रत्नागिरी	२५.००
४	सिंधुदुर्ग	१९.२०
एकूण विभाग		७८.३३
५	नाशिक	१७०५.३५
६	धुळे	१३९०.००
७	नंदुरबार	६२४.००
८	जळगाव	४५३२.०८
एकूण विभाग		८२५१.४३
९	अहमदनगर	२३७८.००
१०	पुणे	१५१५.००
११	सोलापूर	२३४०.००
एकूण विभाग		६२३३.००
१२	सातारा	५२०.००
१३	सांगली	८७८.००
१४	कोल्हापूर	३०४.६०
एकूण विभाग		१७०२.६०
१५	औरंगाबाद	१९८३.००
१६	जालना	१३५२.००
१७	बीड	७०२.००
एकूण विभाग		४०३७.००
१८	लातूर	६५३.७५
१९	उस्मानाबाद	४२७.००
२०	नांदेड	१४६३.००
२१	हिंगोली	५९२.६४
२२	परभणी	४८८.६०
एकूण विभाग		३६२४.९९
२३	बुलढाणा	२०४४.२४
२४	अकोला	६४९.७५
२५	वाशिम	२२०.००
२६	अमरावती	१००४.९५
२७	यवतमाळ	९३५.००
एकूण विभाग		४८५३.९४
२८	वर्धा	२०७.७३
२९	नागपूर	३२६.००
३०	भंडारा	४७.७५
३१	गोंदिया	१४७.४६
३२	चंद्रपूर	१००.००
३३	गडचिरोली	३.००
एकूण विभाग		८३१.९४
एकूण राज्य		२९६१३.२३